

Traducere din limba engleză în limba română

**Promovarea potențialului dialogului social
sectorial european în domeniul educației
prin abordarea noilor provocări și prin
explorarea experienței și a cunoștințelor**

Proiect ETUCE condus de ESSDE

Versiune finală (decembrie 2014)

Acest proiect este susținut de Comisia Europeană în cadrul Apelului de Proiecte VP/2013/001 Relații Industriale și Dialog Social, Linia bugetară 04.03.03.01 (acordul numărul VS/2013/0370). Partenerii proiectului își asumă răspunderea exclusivă pentru publicarea acestui document. Comisia nu își asumă niciun fel de răspundere pentru utilizarea informațiilor conținute în prezentul document.

Publicat de ETUCE, noiembrie 2014

Coordonator de proiect: Alexandra Rüdig, Coordonator Politici privind Dialogul Social(Alexandra.Ruedig@csee-etuce.org)

Boulevard Albert II, 5 - 1210 Bruxelles (Belgia)

www.csee-etuce.com

Elaborat de SECAFI (parte din Groupe Alpha)

Coordonatorul de proiect: Liesbeth Van Criecken (l.vancrickingen@secafi.com)

20-24 rue Martin Bernard, 75013 Paris (Franța)

www.secafi.com

Cuprins

Mulțumiri	4
1. Introducere	5
1.1 Istoric	5
1.2 Proiectul	6
1.3 Metodologia	8
2. Care sunt noutățile? Concluziile sondajului asupra Dialogului Social Sectorial European în sectorul Educație	11
2.1 Caracteristicile identificate prin situațiile naționale	12
2.2 Problema cunoașterii și eficienței: evaluarea ESSDE	23
3. Care sunt noutățile? Așteptări, provocări și perspective	33
3.1 Concluziile sondajului	34
3.2 Etapele importante	36
4. În concluzie	40
5. Anexe	42
A. Bibliografie	43

Mulțumiri

Autorii ar dori să le mulțumească tuturor celor care au participat la acest proiect. În special, le mulțumim:

- ▶ Membrilor Grupului Consultativ: Robert Brozd, IURHEEC - Croația; Tatjana Babrauskiene, FLESTU - Lituania; Sandi Modrijan, ESTUS - Slovenia; Ana Madžgalj, TUEM - Muntenegru; Juraj Stodolovský, OZPSaV - Slovacia și Alexandra Cornea, FSLE - România.
- ▶ Lucrătorilor ESSDE și delegaților sindicatelor pentru participare la sondajul delegaților.
- ▶ Celor patru delegați ESSDE care au participat la interviurile suplimentare: Ben Hoogenboom, AOB - Olanda; Nina Lahtinen, OAJ - Finlanda; Joao Dias da Silva, FNE - Portugalia și Sandi Modrijan, ESTUS - Slovenia.
- ▶ Membrilor afiliați ETUCE pentru participare la sondajul membrilor afiliaților.
- ▶ Coordonatorului Politici ETUCE responsabil de acest proiect, Alexandra Rüdig.

1. Introducere

1.1 Istoric

În 2005, Comitetul Sindical European pentru Educație (ETUCE) deja adoptase un Plan de Acțiune pentru implementare proiecte cu scopul de a înființa **Comitetul de Dialog Social European în Sectorul Educație (ESSDE)**. La momentul respectiv, majoritatea sectoarelor dispuneau de un anumit tip de dialog social european. Sectorul educație era "*singurul sector major care nu dispunea de dialog social european*"¹.

Pentru ETUCE, motivele înființării unui comitet de dialog social european în sectorul educație au fost multiple²:

- ▶ Un ecou mai puternic pentru cadrele didactice din spațiul european;
- ▶ Consolidarea cooperării internaționale pentru fiecare uniune a cadrelor didactice;
- ▶ Implementarea unui cadru standard ridicat pentru dialog social, fără a aduce prejudicii la nivel național.

Cu toate acestea, sarcina părea a fi una complexă, drumul către ESSDE fiind presărat cu obstacole și probleme care necesitau soluționare. Spre exemplu, era necesară crearea unei organizații care să reprezinte angajatorii din sectorul educației. Drept urmare, identificarea și organizarea partenerilor, stabilirea acordului cu privire la reprezentarea națională, precum și organizarea la nivelul UE, au reprezentat doar una dintre numeroasele etape de urmat. Având în vedere amploarea și complexitatea sarcinii, este de la sine înțeles că înființarea unui comitet ESSDE a fost realizată în mai multe etape (ani).

La data de 11 iunie 2010, Comisia Europeană a înființat Comitetul de Dialog Social European în Sectorul Educație (ESSDE). Partenerii sociali care participă în numele lucrătorilor sunt Comitetul Sindical European pentru Educație (ETUCE), Federația Europeană a Sindicatelor din Serviciile Publice (EPSU) și Confederația Europeană a Sindicatelor Independente (CESI). Federația Europeană a Angajatorilor din Educație (EFEE), înființată în luna februarie a anului 2009, participă în numele angajatorilor din sector.

O primă opinie comună a partenerilor sociali a fost adoptată la 18 ianuarie 2011 (referitoare la întrebarea cu privire la investițiile în educație). În aceeași lună, au fost înființate trei grupuri de lucru (GL) pe teme specifice (GL1 pentru "Calitate în Educație"; GL2 pentru "Provocări demografice"; și GL3 pentru "Învățământ Superior și Cercetare"). În 2013, a fost stabilit un grup de lucru suplimentar pe tema Învățământului Public/Privat. În plus, s-au desfășurat o serie de proiecte în sfera de aplicare a ESSD, ex. cu privire la stresul profesional al cadrelor didactice (2011).

¹ Prezentarea domnului Charles Nolda din cadrul Seminarilor Regionale ETUCE privind Dialogul Social, 2006 – 2007.

² "Construirea Dialogului Social în Sectorul Educație. O nouă abordare asupra dialogului în Educație". Prezentarea domnului Martin Rømer din cadrul Seminarilor Regionale ETUCE privind Dialogul Social, 2006 – 2007.

1.2 Proiectul

Astăzi, la patru ani de la lansarea ESSDE, ETUCE dorește să elaboreze **situația actuală**. În ultimii ani, dialogul social s-a aflat sub presiune, fiind profund influențat de criza economică și de implementarea măsurilor de austeritate.¹ Pornind de la ipoteza referitoare la posibilitatea de îmbunătățire a calității dialogului social european, ETUCE dorește să evalueze activitatea anterioară în vederea identificării căilor de îmbunătățire și perspective de promovare a dialogului social european. Proiectul "**Promovarea potențialului dialogului social sectorial european în domeniul educației prin abordarea noilor provocări și prin explorarea experienței și a cunoștințelor**" - susținut de Comisia Europeană² - s-a realizat în raport cu nevoia de promovare a dialogului social în sectorul educației, atât la nivel european, cât și la nivel național. Există trei provocări-cheie actuale ale dialogului social european în sectorul educației:

- ▶ Facilitarea înțelegerii dialogului social european;
- ▶ Facilitarea interacțiunii între nivelul național și european;
- ▶ Identificarea perspectivelor de promovare a dialogului social european.

Prin intermediul acestui proiect, ETUCE dorește să se concentreze pe îmbunătățirea structurilor europene de dialog social în sectorul educației. Obiectivul general al acestuia este extinderea cunoașterii partenerilor sociali în domeniul relațiilor industriale; împreună cu obiectivul pe termen-lung referitor la promovarea în continuare a dialogului social european în educație (după cum se menționează în 2011, în programul de lucru comun al partenerilor sociali europeni).

Prezentul raport reprezintă doar o parte a acestui proiect mult mai amplu. Fiind coordonat de un Grup Consultativ (GC) alcătuit din reprezentanții a cinci noi State Membre (Croatia, Lituania, Slovenia, Slovacia și România) și dintr-o Țară Candidată (Muntenegru), ETUCE a organizat șase mese rotunde în fiecare dintre aceste țări. Astfel, s-a facilitat un schimb eficient de experiență și transferul de cunoștințe între delegații ESSDE. Rezultatele acestor întâlniri vor fi disponibile într-o broșură dedicată, care ar putea fi utilizată de către partenerii sociali europeni în educație și de organizațiile membre ale acestora.

Pentru a veni în completarea acestor reuniuni, ETUCE intenționează să se axeze pe promovarea potențialului ESSDE-ului existent și pe îmbunătățirea continuă a funcționării eficiente între dialogul social la nivel național și european. În acest scop, ETUCE a desemnat agenția de cercetare și consultanță SECAFI (parte a *Groupe Alpha*, Franța), în calitate de **expert extern**. În vederea facilitării dialogului social, SECAFI oferă expertiză către reprezentanții angajaților și ai organizațiilor sindicale. Prin urmare, SECAFI a transmis către ETUCE perspectiva științifică externă și științifică solicitată și expertiza asupra celor trei **probleme în discuție în sfera de aplicare a acestui proiect**:

- ▶ Identificarea temelor actuale de interes, a acțiunilor și a organizațiilor membrilor afiliați la nivel național.
- ▶ Identificarea cunoștințelor curente ale membrilor afiliați la nivel național privind dialogului social european.

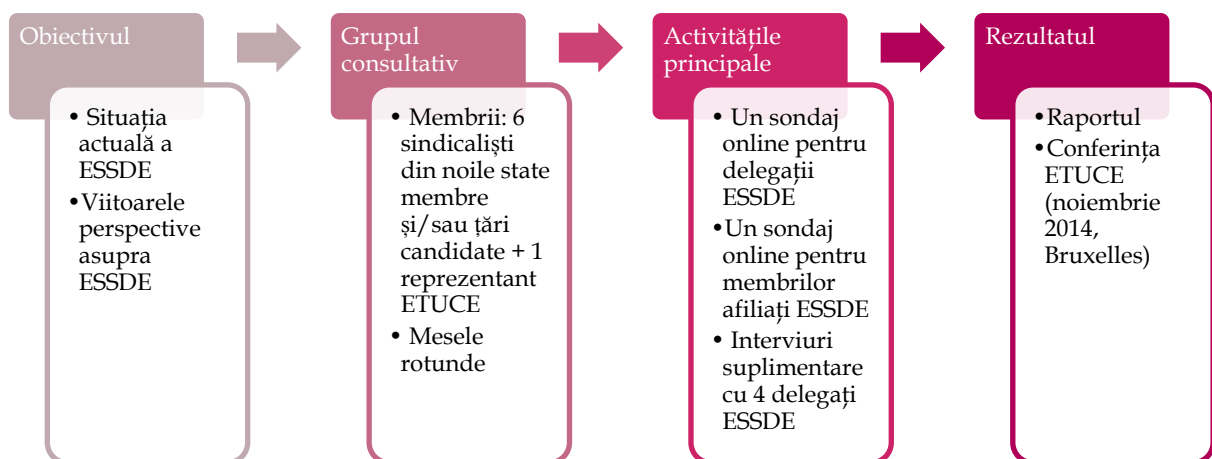
¹ Comisia Europeană, "Relațiile industriale în Europa. 2012", pagina 144.

² Acordul numărul VS/2013/0370 în cadrul Apelului de Proiecte VP/2013/001 Relații Industriale și Dialog Social, Linia bugetară 04.03.03.01.

- ▶ Identificarea nevoilor și așteptărilor față de ETUCE și dialogul social european din partea membrilor afiliați la nivel național.

Prezentul raport cuprinde rezultatele acestei cercetări asupra dialogului social sectorial european în sectorul educației (ESSDE).

Imagine – Structura proiectului

1.3 Metodologia

Ca urmare a acordului dintre Grupul Consultativ și conducerea proiectului ETUCE, a fost dezvoltată o metodologie de cercetare pentru a se adapta cât mai bine obiectivelor proiectului. Prin urmare, prezentul raport a fost elaborat pe baza a **patru blocuri metodologice, fiecare venind în completarea celuilalt**:

Fișa online cu informații
privind țara

În atenția delegaților din plenul ESSDE

• **Obiectivul?**

- *Colectarea de informații cu privire la dialogul social în fiecare stat membru și raportarea rezultatelor către ESSDE.*
- *facilitarea identificării perspectivelor comune la nivel european.*
- *Evaluarea organizației și a rezultatelor ESSDE.*

• **În ce mod?**

- *Prin realizarea unui sondaj online (atât în limba engleză, cât și franceză) delegaților din plenul ESSDE din cele 28 de state membre*
- *Sondajul este alcătuit din 22 de întrebări (a se vedea Anexa 2)*

Sondajul online

În atenția organizațiilor membre ETUCE din UE și țările candidate UE

• **Obiectivul?**

- *Măsurarea statutului dialogului social național în educație și asocierea acestuia cu ESSDE.*
- *furnizarea mai multor informații cu privire la temele dialogului social din cadrul fiecărei țări.*
- *Identificarea conștientizării și a cunoștințelor referitoare la dialogul social european.*
- *Evaluarea relevanței ESSDE*
- *identificarea așteptărilor față de ESSDE.*

• **În ce mod?**

- *Prin realizarea unui sondaj online (atât în limba engleză, cât și franceză) organizațiilor membre ETUCE.*
- *Sondajul este alcătuit din 21 de întrebări (a se vedea Anexa 3)*

Interviuri

Cu ajutorul delegaților plenari ESSDE din patru state membre, fiecare reprezentând o zonă geografică a UE

• **Obiectivul?**

- Schimbul de răspunsuri la sondaje, în calitate de delegat;
- Furnizarea de exemple de bune practici, de lecții învățate din inițiativele naționale și europene privind dialogul social în sectorul educației;
- Identificarea particularităților din sectorul educației și a provocărilor referitoare la dialogul social în diferite regiuni europene.

• **În ce mod?**

- Prin realizarea de interviuri telefonice cu 4 țări identificate în prealabil (Portugalia, Olanda, Finlanda și Slovenia)

Cercetarea literaturii de specialitate

Furnizarea de elemente științifice pentru completarea analizei

- Prezentarea generală a publicațiilor relevante folosite ca bază științifică pentru acest studiu se regăsește în bibliografie (a se vedea Anexa 1)

Avem plăcerea să vă anunțăm că s-a obținut o **rată de răspuns** excelentă la ambele sondaje. Datorită implicării delegaților plenari ESSDE, a membrilor afiliați ETUCE și a coordonării eficiente din partea membrilor echipei ETUCE, 28 state membre au depus fișa de informații privind țara; iar 47 organizații membre ETUCE au răspuns la sondajul online (a se vedea tabelele de mai jos).

Tabelul 1 – Cele 28 de State Membre respondente din cadrul sondajului ESSDE plenar al delegaților

Austria	Italia
Belgia (Flandra)	Letonia
Bulgaria	Lituania
Croația	Luxemburg
Cipru	Malta
Republica Cehă	Polonia
Danemarca	Portugalia
Estonia	România
Finlanda	Slovacia
Franța	Slovenia
Germania	Spania
Grecia	Suedia
Ungaria	Olanda
Irlanda	Marea Britanie

Tabelul 2 – numărul de răspunsuri pe fiecare Stat Membru al sondajului membrilor afiliați ETUCE

Austria	1	Italia	2
Belgia	3	Lituania	3
Bulgaria	1	Luxemburg	1
Croația	2	Malta	2
Cipru	2	Muntenegru	1
Republica Cehă	1	Polonia	1
Danemarca	2	Portugalia	2
Estonia	1	România	1
Finlanda	2	Slovacia	2
Franța	2	Slovenia	1
Germania	2	Spania	4
Grecia	1	Suedia	1
Ungaria	1	Marea Britanie	3
Irlanda	2	TOTAL	47

Mențiuni

- *Printre răspunsurile primite de la panelul delegaților ESSDE, am eliminat din panel răspunsul din Bosnia-Herțegovina, având în vedere faptul că sfera de aplicare a proiectului a fost limitată la statele membre ale UE. Mai mult decât atât, răspunsul din Belgia cuprinde numai regiunea flamandă a țării.*
- *În ceea ce privește sondajul realizat în atenția organizațiilor membre ETUCE, răspunsurile unor membri afiliați au fost eliminate din sfera de aplicare a analizei (Armenia, Georgia, Israel, și Ucraina), având în vedere faptul că proiectul s-a axat pe statele membre ale UE și pe țările candidate. În plus, în cazul în care o singură persoană a oferit mai multe răspunsuri, am luat în considerare ultimul răspuns al acesteia și/sau diferite răspunsuri au fost fuzionate. Cu toate acestea, în cazul în care un sindicat afiliat (dar prin reprezentanți diferiți) a oferit mai multe răspunsuri, am păstrat răspunsurile diferite din sfera de aplicare a analizei pentru a reflecta diversitatea de puncte de vedere din cadrul unui sindicat.*

Primele rezultate ale studiului au fost prezentate membrilor Grupului Consultativ la data de 8 septembrie, 2014 (Bruxelles). Această întâlnire nu numai că a oferit un schimb interesant cu privire la punctele culminante ale rezultatelor studiului, ci a avut, de asemenea, o mare valoare în a răspunde preocupărilor specifice din partea celor șase țări partenere.

Raportul preliminar a fost revizuit de către membrii AG. **Raportul final** a fost prezentat la conferința finală organizată în Bruxelles, în perioada 4 - 5 noiembrie 2014.

2. Care sunt noutățile? Concluziile sondajului asupra Dialogului Social Sectorial European în sectorul Educație

Prezentul **capitol** oferă o imagine de ansamblu asupra rezultatelor sondajului din ambele chestionare. Am ales să elaborăm un raport preliminar, în locul enumerării și comentării separate a fiecărui sondaj, prin prezentarea perspectivei asupra celor două paneluri de respondenți. Ca atare, ne propunem să facilităm analiza transversală a informațiilor colectate și asocierea acestora cu Dialogului Social Sectorial European în Sectorul Educației (ESSDE).

Prima parte a acestui capitol analizează dialogul social din sectorul educației și modul de organizare al reprezentării și al participării lucrătorilor în fiecare țară. Pentru a asigura eficiența dialogului social sectorial european și pentru a articula cel mai bine la nivel național și european, se dorește o imagine de ansamblu asupra sistemelor naționale de dialog social și a problemelor relevante pentru sectorul educației în diferitele state membre. Ca atare, acest studiu ar putea contribui la o mai bună cunoaștere între actorii implicați în dialogul transnațional al realităților și priorităților din fiecare stat membru.

În cea de-a **doua parte**, facem o analiză în detaliu asupra evaluării ESSDE până în momentul de față. Cum este perceput ESSDE, atât de către delegați, cât și de către sindicatele afiliate? Diversele inițiative ESSDE au fost în conformitate cu așteptările statelor membre reprezentate? Prin evaluarea cunoștințelor și experienței, ne propunem să oferim creatorilor ESSDE unele elemente interesante "din domeniu".

2.1 Caracteristicile identificate prin situațiile naționale

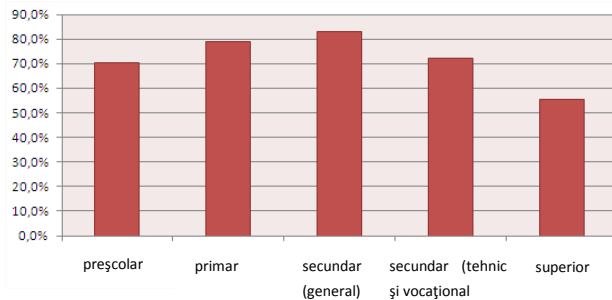
Relațiile industriale la nivel european rezultă din sistemele naționale. Cu toate acestea, sistemele și contextul în care operează acestea diferă în funcție de statul membru. Sistemul de dialog social al fiecărei țări este înrădăcinat în istoria sa, în situația economică și demografică, în cultură, legislație, etc. "Mediile de lucru" pentru reprezentarea și participarea lucrătorilor pot fi diferite, de asemenea, în funcție de țară: densitatea sindicatului poate fi diferită de la o țară la altă; unele țări din UE consideră dialogul social drept tradiție, altele îl apreciază mai puțin; etc.

În general, studiile indică faptul că dialogul social în Europa a fost supus presiunilor în ultimul deceniu. **Având în vedere faptul că dialogul social european nu poate fi conceput fără omologul său național, prin prezentul document, încercăm să identificăm anumite caracteristici, în baza situațiilor naționale cu privire la dialogul social în sectorul educației.**

Diversitatea în reprezentare

Sectorul european al educației se caracterizează prin diversitate. **În primul rând, diversitatea subsectoarelor:** referitor la clasificarea CAEN¹ folosită pentru definirea comitetelor de Dialog Social European în Sectorul Educație, sectorul educației include o serie de activități, printre care învățământul preșcolar, învățământul primar, învățământul secundar general, învățământul secundar tehnic și vocațional, învățământul post-secundar non-terțiar, învățământul terțiar, educația sportivă și de recreere, educația culturală, activitatea școlilor de șoferi, etc. Pe baza răspunsurilor la studiul pentru membrii afiliați, această diversitate se reflectă și în rândul organizațiilor sindicale afiliate la ETUCE (a se vedea graficul 1). Așa cum ilustrează graficul de mai sus, atunci când au fost întreabate care niveluri sunt acoperite de organizația lor, sindicatele afiliate ETUCE au indicat o serie de niveluri de educație. Unele sindicate sunt organizate ca atare pentru a acoperi diferite niveluri sau chiar toate nivelurile; altele sunt specializate în reprezentarea lucrătorilor dintr-un sector specific. La nivel european, toate aceste subsectoare sunt reprezentate de partenerii sociali ESSDE. Deoarece reprezentativitatea este esențială pentru legitimitatea dialogului social, elementul-cheie este identificarea și preluarea problemelor comune în cadrul subsectoarelor. Cu toate acestea, unele probleme s-ar putea să rămână în continuare mai relevante doar pentru anumite subsectoare².

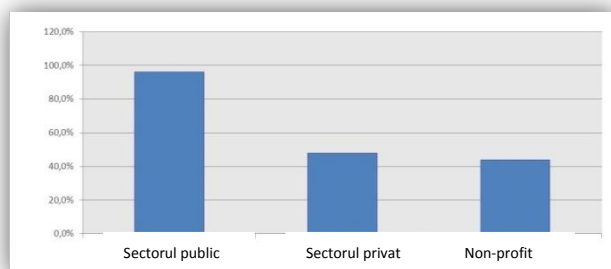
Graficul 1 – Care sunt nivelurile de educație acoperite de sindicatul dumneavoastră (sondajul membrilor afiliați)

¹ Clasificarea Statistică a Activităților Economice în Comunitatea Europeană (*Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne – CAEN*). Codul CAEN rev.2 clasa 85 acoperă cel mai bine sectorul educației (inclusiv învățământul preșcolar, primar, secundar general, tehnice și vocațional, terțiar, pentru adulți și alte forme de învățământ).

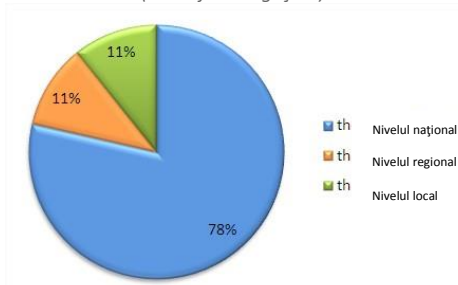
² De reținut: respondenții membrilor acoperă în mare parte următoarele niveluri de educație: primar, secundar (general) și secundar (educație vocațională și tehnică). Acest lucru ar putea influența conținutul prezentului raport, deoarece raportul se bazează în mare parte pe răspunsurile primite.

Graficul 2 – Cum ați classifica organizarea sectorului educației în țara dumneavoastră (sondajul delegaților)

acestea, 96% dintre respondenții delegaților asociază sectorul educației cu sectorul public. Prin urmare, sectorul educației nu numai că prezintă o varietate de activități (a se vedea mai sus), dar, de asemenea, prezintă o varietate de forme juridice (întreprindere de drept privat, organism de drept public, autoritate, etc.)². "În multe țări, în afară de organele de stat care constituie pilonul principal al sistemului național de învățământ, există o serie de instituții bisericesti și organizații de drept privat care administrează unitățile de învățământ de orice nivel"³. În ciuda acestei diversități, sectorul public pare a fi predominant (a se vedea graficul 2). "Țările în care sectorul educației este un angajator relativ mare sunt Letonia (în cazul în care se utilizează 10,4% din forța de muncă), Regatul Unit (10,6%), Suedia (10,8%) și Lituania (11,6%) . Sectorul are importanță mai redusă în Bulgaria (angajatorul pentru 6% din forța de muncă), Republica Cehă (6%), Croația (5,9%) și România (4,2%) (Eurostat 2013)"⁴

Graficul 3 - Care este principalul nivel al dialogului social din sectorul educație în țara dumneavoastră (sondajul delegaților)

Pentru a atribui un alt nivel de dificultate, activitățile educaționale pot fi organizate de **orice nivel al administrației**, în funcție de fiecare țară. Spre exemplu, în Belgia, puterea decisivă pentru educație nu mai reprezintă apanajul exclusiv la nivel federal (național), ci al Comunităților (flamandă, franceză și germană).⁵ În mod similar, în Germania, funcțiile statului sunt împărțite între Guvernul Federal și cele 16 landuri (*Länder*).⁶ Aceste caracteristici specifice țărilor se reflectă, de asemenea, în structura dialogului social (a se vedea graficul 3): marea majoritate a respondenților statelor membre au indicat nivelul național ca nivel principal al dialogului social; cu excepția

¹ ETUCE, " Către un Dialog Social European în Sectorul Educație", pagina 7.

² Eurofound, "Reprezentativitatea organizațiilor europene de parteneri sociali: Educație", 2011, pagina 3-4

³ Eurofound, "Reprezentativitatea organizațiilor europene de parteneri sociali: Educație", 2011, pagina 5

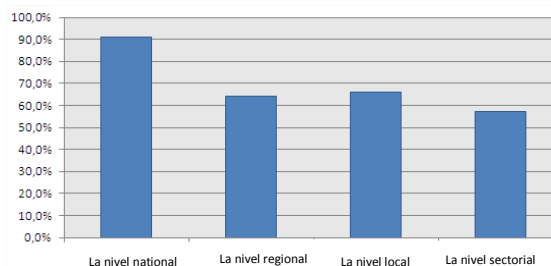
⁴ Van Houten, "Sectorul Educație: Condițiile de lucru și calitatea locului de muncă", 2014, pagina 1.

⁵ « În domeniul educației, de exemplu, comunitățile sunt autonome, însă cerințele minime de acordare a calificărilor rămân o problemă pentru guvernul federal, la fel ca și aspectul obligatoriu al educației și al sistemului de pensii » Portalul belgium.be, 2014.

⁶ « Conform Constituției (Grundgesetz), competența pentru învățământul școlar revine Ministerelor Educației și Culturii din Länder. Prin urmare, Länder sunt de asemenea responsabile pentru școlile și învățământul din sectorul public, și, prin urmare pentru școlile profesionale, dintre care majoritatea revin sub responsabilitatea landului și a unei autorități locale. Întreaga legislație cu privire la școli, inclusiv cea cu privire la școlile vocaționale, este legislația landului. Ministerele Educației și Culturii din Länder cooperează cu o Conferință Permanentă (KMK) pentru a asigura o anumită măsură de uniformitate și comparabilitate, în special referitoare la politicile școlare și privind învățământul superior". Pagina web EQAVET, 2014.

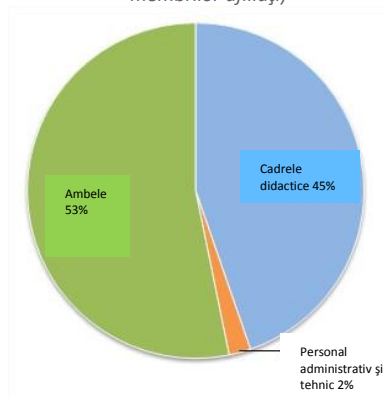
Danemarcei, a Ungariei, a Marii Britanii (nivel local) și a Belgiei, Germaniei, Spaniei (nivel regional).

Aceste caracteristici naționale influențează, de asemenea, domeniul de acțiune al sindicatelor. Majoritatea respondenților din rândul membrilor afiliați ETUCE indică **predominanța nivelului național**, urmată de nivelul local, regional și sectorial (a se vedea graficul 4). Cele mai multe combină, de asemenea, aceste niveluri diferite. Cu toate acestea, în sfera de aplicare a acestui proiect ESSDE, pare important de subliniat faptul că nivelul sectorial pare nivelul mai slab reprezentat în domeniul de acțiune al sindicatelor naționale.

Graficul 4 - Cum ați caracteriza domeniul de acțiune al sindicatului dumneavoastră în sectorul educației (sondajul membrilor afiliați)

Graficul 5 - Care sunt tipurile de lucrători acoperite de sindicatul dumneavoastră (sondajul membrilor afiliați)

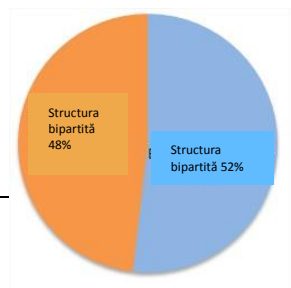

În cele din urmă, există o diversitate a lucrătorilor și profesiilor în educație: cadrele didactice și personalul administrativ și tehnic. Atunci când au fost întrebați ce tip de lucrători din sectorul de învățământ sunt acoperiți de sindicat, marea majoritate (53%) a membrilor afiliați au indicat reprezentarea ambelor clasificări. În general, sindicatele reflectă pluralismul sectorului. Cu toate acestea, 45% dintre membri indică reprezentarea exclusivă a cadrelor didactice. Cazul anterior ar putea conduce la o situație în care sindicatele sunt mai puțin axate pe chestiunile de importanță pentru "profesiile minoritare" din sectorul educației. În general, această fragmentare reflectă, de asemenea, structura organizatorică a sindicalismului în sectorul educației, caracterizat prin sindicate aferente sectorului care se suprapun cu sindicatele specializate în anumite grupuri de lucrători din învățământ sau profesii specifice.¹

În acest context divers, definirea clară a aspectelor comune, atât la nivel național, cât și la nivel transnațional, s-ar putea dovedi a fi un exercițiu dificil. Într-adevăr, comisia de dialog social sectorial european nu numai trebuie să ia în considerare diversitatea în rândul forței de muncă; ci, de asemenea, diferitele situații administrative și socio-economice din statele membre. Mai mult decât atât, reprezentarea și participarea lucrătorilor trebuie să fie echilibrată cu legislația națională și tradițiile politice. Având în vedere istoria și dimensiunea Uniunii Europene, aceasta presupune un alt nivel de diversitate între situațiile naționale în materie de dialog social, tradiții sindicale, etc. (cu alte cuvinte, de relații industriale).

Relațiile industriale

Graficul 6 - În țara dumneavoastră, dialogul social în domeniul educației se realizează conform (sondajul delegaților)

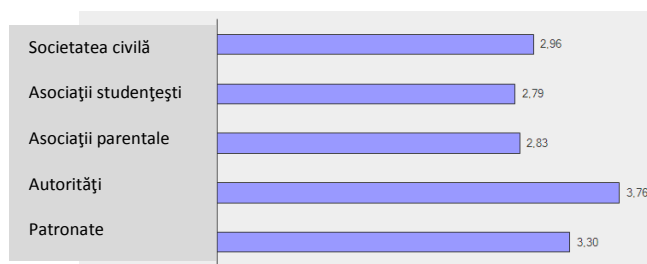
Având în vedere că relațiile industriale sunt încorporate în contextul cultural, socio-economic și politic al fiecărei țări, o analiză mai atentă a sistemelor naționale de reprezentare și participare a lucrătorilor de învățământ relevă, de asemenea,

¹ Eurofound, "Reprezentativitatea organizațiilor europene de parteneri sociali: Educație", 2011, pagina 11

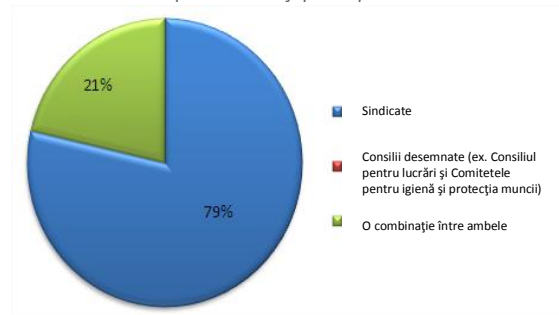
eterogenitate. Statutul dialogului social în sectorul educației s-ar putea dovedi a fi diferit între țările UE. Pe baza concluziilor studiului, putem identifica câteva caracteristici de valoare în sfera de aplicare a dialogului social sectorial european. Procedând astfel, în mod clar, intenția noastră nu a fost să judecăm diferitele sisteme și/sau situații naționale.

În primul rând, concluziile sondajului indică faptul că 52% dintre statele membre ale UE organizează dialogul social în sectorul educației în conformitate cu o **structură bipartită** (față de 48%, conform structurii tripartite). Una dintre țări, Marea Britanie, indică în mod explicit faptul că nu dispune de dialog social național în domeniul educației. Această predominantă a structurii bipartite se reflectă în nivelul de importanță atribuit autorităților ca parte interesată pentru sindicatele din sectorul educației. Atunci când au fost solicitați să clasifice grupurile de părți interesate în funcție de importanța interacțiunii sindicatului cu acestea, respondenții, membri afiliați ETUCE, au menționat, cu precădere, autoritățile, ca fiind pe locul întâi, fiind urmate îndeaproape de asociațiile patronale. Acestea sunt urmate de toate celelalte părți interesate (societatea civilă, asociațiile de părinți și asociațiile studențești), cu o diferență mică între acestea (a se vedea graficul 7).

Graficul 7 - Vă rugăm indicați nivelul de importanță atribuit de sindicatul dumneavoastră pentru interacțiunile cu următoarele părți interesate din sectorul educației (sondajul membrilor afiliați)

Graficul 8 - Reprezentarea și participarea lucrătorilor este

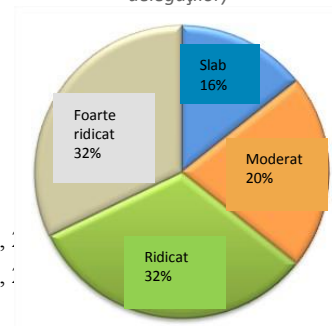

În al doilea rând, reprezentarea și participarea lucrătorilor este indicată majoritar (79%) ca **fiind organizată de sindicate**, mai degrabă decât exclusiv prin consilii alese. În studiile de reprezentativitate, Eurofound identifică 216 sindicate aferente sectorului ca fiind consultate în mod regulat de autoritățile din majoritatea statelor membre¹. Cu excepția Letoniei, unde un singur sindicat reprezintă lucrătorii din sectorul educației, *“nu se poate exclude*

*posibilitatea ca autoritățile să favorizeze unele sindicate în pofida altora sau ca sindicatele să fie în competiție pentru drepturi de participare”*². În conformitate cu 21% dintre delegații plenari ESSDE, există o combinație a ambelor (în Austria, Germania, Polonia, Italia, Slovacia, Olanda). Acest lucru

ar putea fi analizat în perspectivă cu faptul că apartenența la un sindicat din sectorul public este în mod tradițional mult mai mare decât în sectorul privat. La solicitarea privind evaluarea procentului membrilor de sindicat din rândul lucrătorilor în sectorul educației, majoritatea delegaților plenari

Graficul 9 - Cum ați evalua importanța atribuită rolului sindicatelor în organizarea dialogului social în sectorul educației (sondajul delegaților)

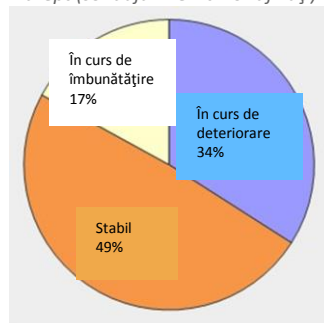
¹ Eurofound, "Reprezentativitatea organizațiilor europene de parteneri sociali: Educație", :

² Eurofound, "Reprezentativitatea organizațiilor europene de parteneri sociali: Educație", :

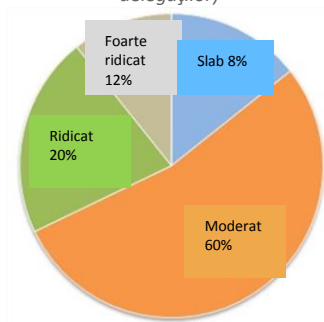
ESSDE (36%) și a membrilor afiliați ETUCE (35,6%) au indicat un procent de 20-40% dintre lucrători.

În majoritatea statelor membre, gradul de afiliere reflectă tradiția puternică a negocierii și a consultării în sectorul public. Cu toate acestea, atunci când sunt solicitate să evalueze **importanța atribuită rolului sindicatului în organizarea dialogului social în sectorul educației** din țările respective, 36% dintre delegații respondenți indică un nivel moderat (20%, inclusiv Estonia, Franța, Letonia, Polonia, România și Marea Britanie) sau scăzut (16%, inclusiv Croația, Grecia, Ungaria și Spania). Marea majoritate (64%) evaluează rolul respectiv ca fiind de foarte mare importanță (32%, inclusiv Austria, Belgia (Flandra), Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Finlanda, Slovenia, Malta și Suedia) sau ridicat (32%, inclusiv Cipru, Germania, Italia, Lituania, Luxemburg, Portugalia, Slovacia, Olanda și Irlanda). Acest nivel perceput al integrării sindicatului în dialogul social național este confirmat de ratingul dat de către filialele ETUCE (o medie de 3,15 pe o scară cu valoare maximă 4). Cu toate acestea, la întrebarea referitoare la evoluția acestui nivel de integrare în ultimii doi ani, doar 49% l-au evaluat ca fiind stabil. 34% dintre respondenți indică o tendință descendentă (Croația, Cipru, Danemarca, Grecia, Irlanda, Italia, Polonia, Portugalia, Slovenia, Spania și Marea Britanie); în timp ce 17% o raportează ca fiind ascendentă (Bulgaria, Republica Cehă, Estonia, Franța, Lituania, Malta). Este cel mai probabil ca măsurile de austeritate rezultate în urma crizei financiare și economice să aibă un rol în această tendință descendentă. După cum s-a dovedit prin datele privind cheltuielile publice, țările sud-europene au fost mai afectate de criză decât celelalte și au fost puse sub control bugetar strict.¹ Mai mult decât atât, potrivit unui raport al Comisiei, se pare că *“densitatea și influența sindicatului din sectorul public este mai puțin evidentă în statele membre ale Europei Centrale și de Est, cu anumite excepții, cum ar fi Polonia.”*² Deși acest element nu se reflectă clar în concluziile sondajului pentru acest proiect, acesta ar putea totuși constitui un element important de avut în vedere, împreună cu influența crizei financiare și economice asupra relațiilor industriale.

Graficul 10 - În ultimii 2 ani, acest nivel de integrare poate fi considerat drept (sondajul membrilor afiliați)

Graficul 11 - Cum ați aprecia nivelul de cooperare dintre sindicatele și patronatele implicate în dialogul social pentru educație (sondajul delegaților)

În mod similar, atunci când sunt solicitate să evalueze **nivelul cooperării dintre sindicatele și patronatele implicate în dialogul social pentru educație** (un alt element care ar putea reflecta puterea de negociere și consultarea în sector), 60% dintre respondenți indică acest nivel ca fiind moderat. Numai 12% dintre respondenți evaluează acest nivel ca fiind foarte ridicat (inclusiv Austria, Finlanda și Malta); și 8% îl consideră slab (inclusiv Grecia, Spania, Suedia și Marea Britanie).

Printre factorii considerați că ar influența acest nivel de cooperare, putem identifica:

- Tradiția dialogului social național. Spre exemplu, pentru Marea Britanie s-a raportat un nivel slab de cooperare care reflectă tradiția țării în domeniul voluntariatului.

¹ Agostini și Natali, "Guvernarea europeană în educație: progres și provocări". 2013, pagina 5

² Comisia Europeană, "Relațiile industriale în Europa 2012", pagina 144.

- Impactul contextelor naționale evoluționiste care ar putea influența nivelul de cooperare. De exemplu, țările nordice sunt în general considerate a fi caracterizate de relații industriale bune. "Suedia a cunoscut o lungă istorie a relațiilor de cooperare între sindicate și guvern, înrădăcinate în preferința culturală generală cu privire la luarea deciziilor în colaborare. [...]Rareori, sindicatele profesionale suedeze au contestat direct poziția guvernului privind reforma în educație."¹ Cu toate acestea, concluziile noastre în urma sondajului identifică un nivel slab de cooperare între sindicate și patronatele din Suedia. În mai 2010 și din nou în septembrie 2012, noile contracte colective au fost obținute numai prin mediere, după ce două sindicate profesionale (Uniunea Națională a Cadrelor Didactice din Suedia (LR) și Uniunea Cadrelor Didactice din Suedia (Läraryförbundet)) au amenințat cu greva².
- Climatul politic. Spre exemplu, în Slovenia, s-a raportat că nivelul cooperării dintre partenerii sociali depinde în mare măsură de cine guvernează (de exemplu, stânga față de dreapta);
- Distribuția competențelor în domeniul educației. Spre exemplu, în Germania, concluziile indică îmbunătățirea cooperării cu ministerele de resort pentru întrebări referitoare la educație (în cadrul *Kultusministerkonferenz* (KMK)), altele decât ministerele de resort pentru condiții de lucru și remunerație (în cadrul Patronatelor Länder din Germania (*Tarifgemeinschaft deutscher Länder* - TdL)).
- Neparticiparea organizațiilor patronale la dialogul social. De exemplu, în 2013, în Ungaria, Centrul Instituțional de Întreținere Klebelsberg (KLIK) a devenit noul birou central de educație. Astfel, acesta a devenit cel mai mare angajator la nivel național. Cu toate acestea, s-a raportat neparticiparea la dialogul social din partea KLIK. În mod similar, în Bulgaria, patronatele participă la dialogul social numai în calitate de "observatori".

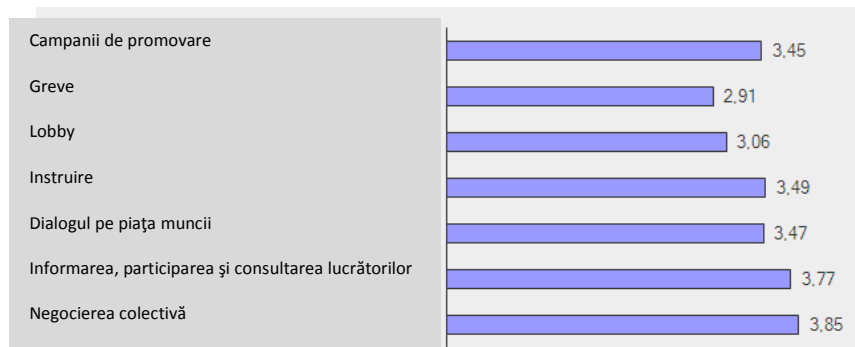
Deși fiecare țară europeană are propriul sistem de relații industriale - patrimoniul istoriei politice și sindicale specifice, ancorat într-o cultură unică și organizat în conformitate cu cadrele de reglementare - rezultatele sondajului arată, de asemenea, unele similitudini printre respondenți. În urma acestei experiențe, putem identifica, de asemenea, unele elemente de acțiune sindicală specifice sectorului educației.

Acțiunea sindicatelor

Pentru îndeplinirea obiectivului de reprezentare și apărare a intereselor lucrătorilor, sunt disponibile o serie de acțiuni pentru sindicate. La solicitarea privind importanța atribuită de membrii afiliați ETUCE, respondenții sondajului au specificat **negocierile colective** ca fiind cele mai importante; urmate de informarea/participarea/consultarea lucrătorilor, formarea, dialogul pe piața forței de muncă, campaniile de promovare, de lobby și grevele (a se vedea graficul 12).

¹ Nina Bascia și Pamela Osmond, "Relațiile Uniunii Governamentale a Cadrelor Didactice în contextul reformei educaționale". 2013, pagina 6 și 16.

² Emilia Johansson și Hjalmar Eriksson, "Profesorii câștigă nou acord de salarizare după negocieri dure". 2013, Eurofound, pagina web.

Graficul 12 - Vă rugăm indicați nivelul de importanță alocat de sindicatul dumneavoastră interacțiunilor cu următoarele părți interesate din sectorul educației (sondajul membrilor afiliați)

În baza afirmațiilor Dufresne și Pochet (2006), dialogul social sectorial este cel mai important palier în negocierile colective dintre statele membre. În sectorul educației, negocierea colectivă are loc mai ales la nivel național. Cu toate acestea, conform Eurofound¹, problema conceptuală din sectorul public este faptul că negocierea colectivă nu este stabilită în sensul autentic (sau cel puțin anumite părți ale acestuia în mai multe țări). Având în vedere că sectorul educației acoperă, de obicei, un segment larg din sectorul public, fapt confirmat de răspunsurile respondenților la sondaje, puterea legală de reglementare a condițiilor de muncă rămâne în mare măsură organelor de stat. Cu toate acestea, așa cum s-a indicat în același raport Eurofound, există **“reglementarea colectivă”**, sindicatele putând exercita o influență notabilă asupra condițiilor de muncă prin negociere colectivă sau o practică recurentă de negociere sau consultare.

În ceea ce privește negocierile colective (sau reglementarea colectivă) în sectorul educației, panelul delegaților plenari ESSDE a indicat că astfel de acorduri acoperă cea mai mare parte a lucrătorilor, fie că sunt înscriși sau nu în sindicate (86%). Grecia și Marea Britanie (ambele au indicat că nu există contracte de negociere colectivă în țara lor), precum și Bulgaria (se indică faptul că contractele colective de muncă acoperă doar lucrătorii înscriși în sindicate) par a fi excepții de la această regulă (a se vedea graficul 13).

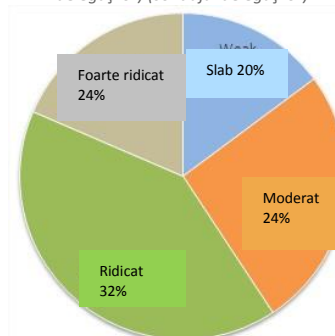
Conform studiilor de Eurofound, există un declin în valoarea contractelor colective din ultimii ani. Începând cu criza financiară și economică, tendința predominantă a fost descentralizarea negocierilor colective.²

Graficul 13 - Contractele de negociere colectivă din sectorul educației acoperă (sondajul delegaților)

În ceea ce privește **cooperarea dintre**

Graficul 14 - Cum ați evalua nivelul de cooperare dintre sindicatele implicate în dialogul social pentru educație (sondajul delegaților)

¹ Eurofound, "Reprezentativitatea organizațiilor europene de parteneri sociali: Educație", 2011, pagina 2-3

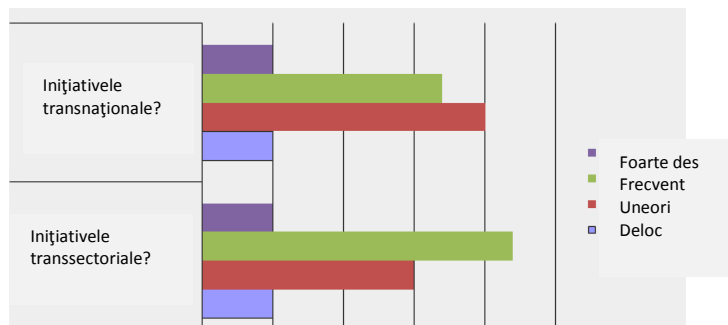
² Prezentările lui Christian Welz (Eurofound) în cadrul Meselor Rotunde din sfera de aplicare a proiectului ESSDE.

sindicatelor implicate în dialogul social referitor la educație, 56% din respondenții delegaților au apreciat acest nivel ca fiind ridicat (32%) sau foarte ridicat (24%). De cealaltă parte, 20% dintre aceștia consideră nivelul ca fiind slab; și 24% moderat. Faptul că există un singur sindicat în sectorul educației pare a fi facilitatorul principal al cooperării sindicale în unele țări. De exemplu:

- În Austria, *Gewerkschaft Öffentlicher Dienst (GÖD)* este unicul sindicat al funcționarilor publici care cuprinde șase secțiuni pentru cadrele didactice din diferite niveluri școlare;
- În Malta, Uniunea Cadrelor Didactice din Malta (MUT) este singurul sindicat pentru toate nivelurile educaționale (cu excepția Universității, în cazul în care există o mică Uniune locală care să funcționeze îndeaproape cu MUT).

Absența dialogului social sau a sindicatelor mici (și/sau slabe) nu necesită nicio explicație în cazul cooperării sindicale slabe. De exemplu, în Lituania, unele sindicate din educație nu au structuri regionale și au activități foarte limitate; prin urmare, acestea pot fi considerate ca fiind mici și slabe.

Mai mult, marea majoritate a membrilor afiliați ETUCE care au răspuns la sondaj a indicat participarea la **inițiativele transnaționale și transectoriale**. Acest lucru confirmă interacțiunea din ce în ce mai mare între inițiativele interprofesionale (de exemplu, servicii publice) și cele sectoriale. Frecvența aparent mai mare a inițiativelor transectoriale este interesantă în contextul dialogului social sectorial european (având în vedere că ESSDE ar putea oferi o platformă pentru promovarea cooperării sectoriale transnaționale).

Graficul 15 - Sindicatul dumneavoastră participă la ...? (sondajul membrilor afiliați)

- ▶ Câteva exemple de inițiative transnaționale
 - Campania împotriva externalizării locurilor de muncă neesențiale din sectorul public (Croatia)
 - Participarea la seminare, conferințe transnaționale, cursuri de formare, activități de învățare între egali, grupuri de lucru și reuniuni, etc.
 - Rețeaua de cercetare EI/ETUCE
 - Proiecte privind asigurarea calității în educație și egalitatea șanselor în școli
- ▶ Câteva exemple de inițiative transectoriale
 - Cu privire la probleme cum ar fi ocuparea forței de muncă, remunerarea și aspecte sociale
 - Acțiuni organizate cu lucrătorii din alte domenii ale sectorului public (de exemplu, sănătate, municipalități și servicii sociale)

OBIECTIV – Exemlu de cooperare transnațională în domeniul educației

- ✓ În sfera de aplicare a Relațiilor sale Internaționale, Uniunea Generală în Educație din **Olanda** (*Algemene Onderwijsbond - AOb*) cooperează cu sindicatele partenere din alte țări (Europa, Africa și America Centrală). În general, obiectivele proiectului au fost atinse în ciuda contextului local dificil al unor țări. În Europa, de exemplu, începând cu anii 1990, AOb sprijină sindicatele din regiunea Balcanilor. Cele mai multe dintre aceste proiecte au fost finalizate cu succes după ce sindicatele locale și-au redobândit capacitatea. Mai recent, proiectele se desfășoară - pentru exemplu- în Albania (inițiativa privind abandonul școlar și exploatarea prin muncă a copiilor. Deoarece recent, de asemenea, cu implicarea GEW din Germania, a Kosovo (crearea unui centru de învățământ multietnic) și a Serbiei (proiectul pentru facilitarea rolului femeilor în funcții de management).

OBIECTIV – Relațiile industriale și extinderea UE

Extinderea este procesul prin care țările aderă la Uniunea Europeană (UE). În 2004, data la care a avut loc cea mai mare extindere, Republica Cehă, Estonia, Cipru, Letonia, Lituania, Ungaria, Malta, Polonia, Slovenia și Slovacia au devenit state membre. Trei ani mai târziu, în 2007, Bulgaria și România au aderat. Mai recent, Croația a aderat la UE la data de 1 iulie 2013, numărul total al statelor membre ajungând la 28 (sursa: Comisia Europeană).

Acest proces de extindere mărește diversitatea sistemelor de relații industriale din UE. La rândul lor, noile state membre trebuie să adopte și să pună în aplicare normele și legislația UE relevantă - dintre care unele sunt foarte structurate și includ reformele semnificative. Potrivit studiului Eurofound din 2011 privind reprezentativitatea în sectorul educației, structurile relațiilor industriale sunt bine stabilite în cel puțin 75% din statele membre. La o privire mai atentă se observă că *“standardele sectoriale de reglementare variază foarte mult între țările care au aderat la UE în perioada 2004 și 2007”*. Ca atare, noile state membre (și țările candidate) s-ar putea confrunța cu provocări specifice. În raportul său "Relații Industriale în 2012", Comisia Europeană analizează mai atent la noile state membre din Europa Centrală și de Est (țările central și est-europene, TCEE). Raportul arată că, în comparație cu fosta UE15, TCEE-urile sunt caracterizate prin:

- > sindicatele slabe și o eroziune mai rapidă a densității sindicale,
- > lipsa patronatelor,
- > fără tradiția negocierilor colective bipartite între multipli angajatori,
- > acoperirea mai scăzută a negocierilor (parțial din cauza unui sistem sub-dezvoltat de prelungire a contractelor colective),
- > tripartitismul formal puternic, care înlocuiește parțial sistemele sub-dezvoltate de negociere colectivă la nivel de sector.

De exemplu, în ciuda existenței legale a instrumentelor de dialog social în noile state membre, acestea pot părea a fi mai puțin folosite în practică (eficiente) decât se aștepta. Nivelul dialogului social european, ca atare, ar putea fi o forță pentru a îmbunătăți dialogul național.

De exemplu, Directiva 2012/14/CE constituie un anumit standard în ceea ce privește regulile privind dialogul social. În **România**, Directiva a fost transpusă în anul 2006 (Romanian Act) și a devenit norma legală (de asemenea, pentru sectorul educației). Cu toate acestea, în 2011, sindicatele din sectorul educației au denunțat încălcarea Directivei privind diferite puncte. În acest sens, acestea au primit sprijinul ETUCE.

În mod similar, România a folosit fondurile structurale oferite de UE pentru a dezvolta dialogul social european. Ca atare, influența sindicatului s-a îmbunătățit la nivel național, datorită numărului mare de contacte cu partenerii sociali (în special federațiile patronale) la nivel european.

OBIECTIV - Criza și dialogul social în sectorul educației

Potrivit lui Glassner (2010), salariile și condițiile de muncă ale angajaților din sectorul public sunt clar modificate de amploarea schimbărilor implicate. În primul rând, aceste modificări pot fi văzute în lumina crizei financiare, economice și a datoriilor. La nivel European, țările au fost îndemnate să facă economii și să reducă cheltuielile publice. În sectorul public, această urgență tinde să favorizeze ajustări cantitative - de asemenea, în sectorul educației (de exemplu, un raport mai mic al profesorilor pentru elevii din clase). Potrivit lui Glassner, sectorul educației în **Letonia** a fost cel mai afectat de măsurile de economisire: *“Cheltuielile legate de educație a fost redus cu 25% în 2009, în comparație cu 2008. Salariile profesorilor au fost reduse cu aproape o treime din septembrie 2009 până în prezent”*. În al doilea rând, instaurarea "noului management public" din ultimii ani a determinat procese continue de modernizare a sectorului public (de exemplu, reorganizarea învățământului superior în Franța, transferul de responsabilități în domeniul educației pentru municipalități din Portugalia). Acești doi factori (măsuri de austeritate și modernizare) au indus consecințe asupra calității educației și a condițiilor de muncă ale lucrătorilor în educație. În **Portugalia** spre exemplu, cheltuielile publice pentru educație au scăzut începând cu 2009; salariile profesorilor au fost înghețate; școlile au fost închise sau comasate; contractele colective de muncă au scăzut începând cu 2008; etc. În acest context, Federația Națională a Educației (FNE) a luat măsuri (inclusiv acțiuni în justiție) asupra unor teme, precum orele de lucru, formarea continuă a cadrelor didactice, salarii, etc.

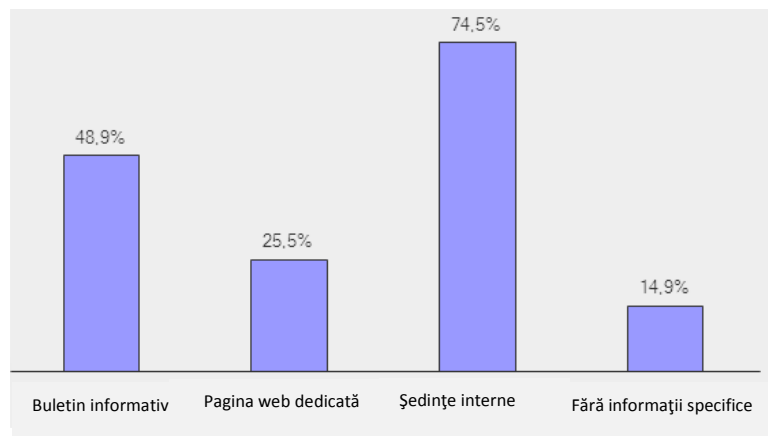
În țările mai puțin afectate de austeritate, cu procese continue de modernizare a sectorului public și tradiții stabilite de dialog social, s-a continuat un proces asemănător negocierilor colective. În **Olanda** spre exemplu, s-au obținut noi contracte colective în toate cele trei mari sub-sectoare ale educației (primar, secundar, superior), în 2014. Un subiect major transversal a fost problema volumului de muncă. S-a ajuns la un compromis în ceea ce privește lucrătorii în vârstă, din toate cele trei sub-sectoare.

În alte țări, s-au raportat presiuni asupra dialogului social. Spre exemplu, în **Slovenia**, Guvernul consideră educația publică drept un cost (mai degrabă decât un domeniu care poate servi drept avantaj). Prin urmare, au fost luate măsuri pentru a reduce costurile în domenii legate de educație și cercetare. În acest context, sindicatele s-au confruntat (și se confruntă) cu o serie de provocări. În primul rând, la nivel de dialog social: pe măsură ce problemele financiare prevalează, contrapartea în timpul negocierilor privind sectorul educației nu mai pare să fie Ministerul Educației, ci Ministerul de Finanțe. Mai mult decât atât, guvernul anterior a încercat să pună în aplicare așa-numitele "Camere ale cadrelor didactice", care să funcționeze alături (sau în locul) de sindicate. În al doilea rând, opinia publică a fost influențată de guvernul care a încercat să faciliteze acceptarea publică a măsurilor. Sindicatele au luptat să păstreze standardele și normele (de exemplu, numărul de elevi per cadru didactic), prin combinarea de acțiunilor într-o campanie privind calitatea educației, lobby și menținerea legăturii cu părțile interesate.

2.2 Problema cunoașterii și eficienței: evaluarea ESSDE

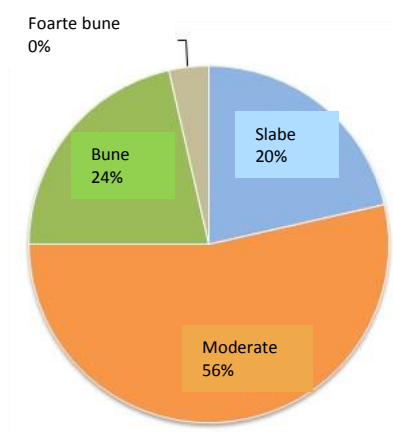
Diseminarea informațiilor

Concluziile sondajului indică faptul că 75% dintre membrii afiliați ETUCE au (și cunosc) o **persoană responsabilă de următoarele afaceri europene** în cadrul sindicatelor. În cele mai multe cazuri, de asemenea, această persoană (sau persoanele) este implicată în diseminarea de informații cu privire la afacerile internaționale. În ceea ce privește comunicarea privind Dialogul Social Sectorial European în sectorul educației (ESSDE), membrii afiliați indică **importanța reuniunilor interne și a buletinelor de știri ca instrumente de diseminare** (a se vedea graficul 16). Se poate folosi, în plus, o pagină web dedicată, incluzând informațiile de pe pagina web obișnuită sau articolele din revista sindicatelor.

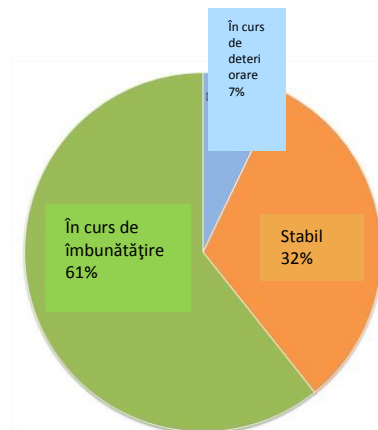

Graficul 16 - Vă rugăm specificați modul în care diseminarea informații în Dialogul Social Sectorial European este organizat în cadrul sindicatelor dumneavoastră (sondajul membrilor afiliați)

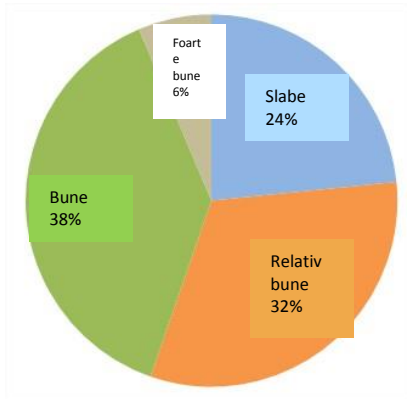
Se poate presupune că eforturile de informare facilitează **cunoașterea sindicatelor cu privire la ESSDE**. Cu toate acestea, 56% dintre **delegații ESSDE** indică faptul că nivelul de cunoștințe din țara respectivă este moderat. Mai mult, 20% dintre aceștia consideră nivelul la fel de slab (Germania, Grecia, Ungaria, Luxemburg, Olanda și Marea Britanie). O singură țară (Suedia) evaluează acest nivel ca fiind unul foarte ridicat. Desigur, această evaluare poate fi generată de o serie de motive: așteptări fără răspuns, context național, voință politică, bariere lingvistice, etc.. Cu toate acestea, 62% dintre respondenți identifică o evoluție pozitivă a acestor cunoștințe în ultimii doi ani. Se raportează că Grecia și Spania (ambele se încadrează între țările cele mai afectate de măsurile de austeritate) înregistrează o tendință negativă. În ceea ce o privește pe cea din urmă, această deteriorare ar putea fi legată de o restabilire a priorităților sindicale atunci când se confruntă cu provocări importante. Sindicatele din Spania, de exemplu, s-au confruntat cu reforme importante pe piața forței de muncă care subminează puterea sindicatelor. Într-un asemenea context, obiectivul sindicatelor poate fi diferit de diseminarea de cunoștințe și informații cu privire la ESSDE.

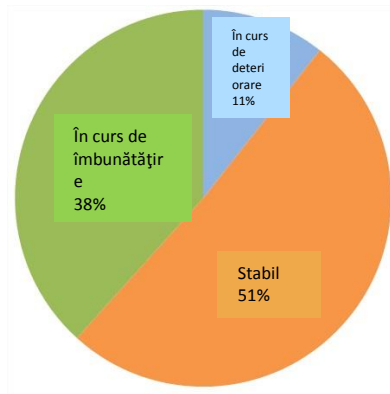
Graficul 17 - Cum ați aprecia cunoștințele sindicatelor referitoare la dialogul social european în sectorul educației? (sondajul delegaților)

Graficul 18- În ultimii doi ani, acest nivel de cunoștințe privind dialogul social european poate fi considerat a fi (sondajul delegaților)

Graficul 19 - Cum ați aprecia cunoștințele referitoare la Dialogul Social Sectorial European în cadrul sindicatelor dumneavoastră? (sondajul membrilor afiliați)

Graficul 20- În ultimii doi ani, acest nivel de cunoștințe privind dialogul social european poate fi considerat a fi (sondajul membrilor afiliați)

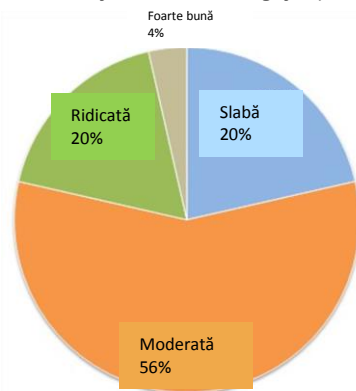
În cazul în care aceleași întrebări referitoare la cunoștințele ESSDE și evoluția recentă a acestora sunt adresate membrilor afiliați ETUCE, cifrele sunt ușor diferite: 44% dintre respondenți evaluează nivelul cunoștințelor cu privire la sindicatele ESSDE ca fiind bun sau foarte bun. 24% dintre respondenți au evaluat nivelul ca fiind bun. Evoluția acestor

cunoștințe din ultimii 2 ani este considerată a fi "stabilă" (51%) sau "în curs de îmbunătățire" (38%). Din nou, Grecia și Spania se află printre țările care înregistrează o tendință de deteriorare.

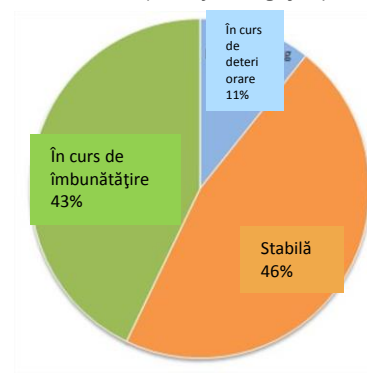
Problema utilității

La solicitarea privind **evaluarea utilității** ESSDE pentru sindicate, 56% dintre delegații plenari din cadrul panelului de sondaj au indicat un nivel "moderat". 20% dintre respondenți evaluează acest nivel ca fiind unul "ridicat" (Letonia, Lituania, România, Slovacia și Spania) sau 'slab' (Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Malta și Marea Britanie) (graficul 21). Evoluția acestor cunoștințe din ultimii 2 ani este considerată a fi "stabilă" (46%) sau "în curs de îmbunătățire" (43%). Numai 11% (Franța, Germania, și Grecia) dintre delegați consideră că tendința este spre deteriorare (grafic 22). Factorii identificați ca având influență asupra acestei evoluții negative sunt, de exemplu, bugetele restrânse, barierele lingvistice, lipsa rezultatelor concrete ale ESSDE pentru lucrători, lipsa dialogului social din partea angajatorilor (de exemplu, după ce

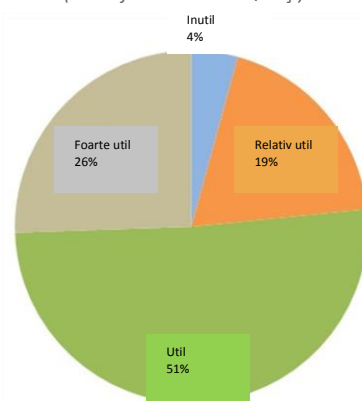
Graficul 21 - Cum ați aprecia evaluarea sindicatelor referitoare la utilitatea dialogului social european în sectorul educației? (sondajul delegaților)

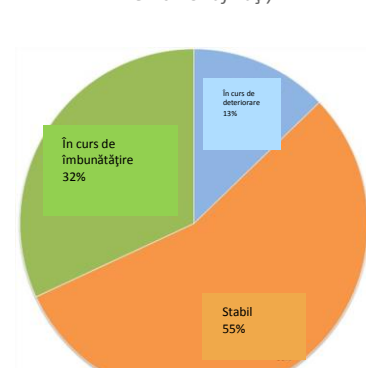
Graficul 22- În ultimii doi ani, percepția utilității dialogului social european social din partea sindicatelor poate fi considerată (sondajul delegaților)

Graficul 23 - Cum ați aprecia utilitatea Dialogului Social Sectorial European? (sondajul membrilor afiliați)

Graficul 24- În ultimii doi ani, acest nivel de cunoștințe privind dialogul social european poate fi considerat a fi.... (sondajul membrilor afiliați)

angajatorii germani au renunțat la dialogul social european). Desigur, particularitățile naționale, de asemenea, joacă un rol important în tendința de evoluție.

Pentru aceleași întrebări, 51% dintre membrii afiliați ETUCE au răspuns cu "util" pentru nivelul de utilitate al întrebării. 26% dintre respondenți indică ESSDE ca fiind "foarte util"; 19% ca fiind "destul de util", iar 4% "nu este util" (a se vedea graficul 23 și 24).

În ceea ce privește evoluția din ultimii doi ani, majoritatea membrilor afiliați respondenți au apreciat utilitatea ca fiind "stabilă" (55%). 32% dintre aceștia apreciază utilitatea ca fiind "în curs de îmbunătățire" și 13% o consideră "în curs de deteriorare" (ex. Franța, Grecia, Spania) (a se vedea graficul 23).

Pe baza concluziilor sondajului, este interesant de remarcat că -la acest moment- utilitatea percepută a ESSDE este relativ redusă, în timp ce evoluția sa recentă este percepută în cea mai mare parte ca fiind stabilă și în curs de îmbunătățire. Unele motive fundamentale ar putea fi legate de alte elemente din cadrul concluziilor sondajului:

- ▶ Problema competenței naționale;
- ▶ Reprezentativitatea și implicarea angajatorului;
- ▶ Rezultatul acțiunilor întreprinse.

Problema competenței naționale în educație

Într-un raport din 2010 cu privire la funcționarea - la momentul respectiv- a doisprezece ani de dialog social sectorial european, Comisia Europeană declară că "**există o corelație directă între eficiența dialogului social național și eficacitatea la nivel european și că acestea se stimulează reciproc**"¹. Una dintre dificultățile în stabilirea unui comitet european de dialog social sectorial în domeniul educației a fost faptul că -spre deosebire de alte sectoare- statele membre au competență deplină². "Fiecare stat membru este responsabil de organizarea sistemelor sale de educație și formare și de conținutul programelor de predare. În conformitate cu articolul 165 din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE), rolul Uniunii este de a contribui la dezvoltarea unei educații de calitate, prin încurajarea cooperării între statele membre și, dacă este necesar, prin sprijinirea și completarea acțiunii acestora."³ Instituțiile Europene ar putea juca un rol de sprijin, dar **educația rămâne o problemă națională**. Ca atare, discuțiile din cadrul ESSDE reies la nivel național. Acest lucru face și mai importantă legătura între nivelul național și european.

Pentru motivele de mai sus, capacitatea legislativă de a negocia la nivel european este limitată în sectorul educației. Cu toate acestea, printre instrumentele precum metoda deschisă de coordonare (MDC)⁴, statele

¹ Comisia Europeană, "Documentul de lucru al serviciilor comisiei privind funcționarea și potențialul dialogului social sectorial european". 2010, pagina 18.

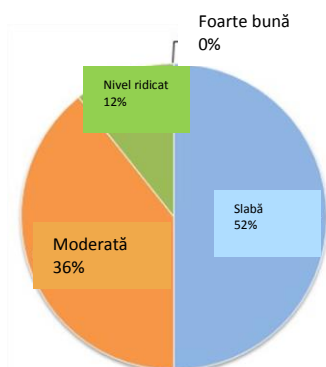
² Poissonneau și Nolda, "Construirea dialogului social european: : experiența în sectorul educației", pagina 169.

³ Glosar UE online, 2014 (http://europa.eu/index_en.htm)

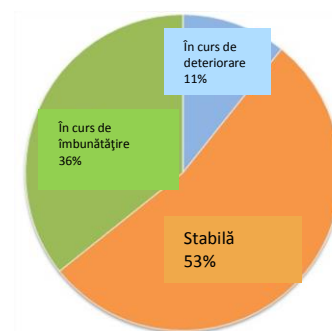
⁴ Metoda deschisă de coordonare (MDC), definită ca un instrument al Strategiei de la Lisabona (2000), are loc în domeniile care țin de competența statelor membre, cum ar fi ocuparea forței de muncă, protecția socială, incluziunea socială, educația, tineretul și formarea profesională (glosar online UE, 2014)

membre pot fi "solicitate" să acționeze în vederea atingerii unor obiective comune. Potrivit Drachenberg (2011), utilizarea MDC în domeniul educației și al politicii de formare a oferit o cale de mijloc între cooperarea europeană și supremația națională stimulând statele membre să discute subiecte la nivelul UE, care se află în competența statelor membre. Astfel, "utilizarea MDC în domeniul educației și al politicii de formare a condus la o nouă formă de integrare care nu duce în mod necesar la transferul de putere de la nivel național la nivel european". Deși politicile educaționale reprezintă responsabilitatea principală a statelor membre, au fost elaborate inițiativele de educație și programe, la nivel european (de exemplu, Programul de Învățare pe tot Parcursul Vieții).

Prin urmare, am solicitat delegaților ESSDE să evalueze nivelul interacțiunii între dialogul social național și european din sectorul educației. 52% dintre respondenți clasifică această interacțiune ca fiind "slabă", 36% ca fiind "moderată" și numai 12% o consideră "de nivel ridicat" (ex. Republica Cehă, Lituania și România) (a se vedea graficul 25). Atunci când au fost întrebați despre evoluția acestei interacțiuni în ultimii doi ani, 53% dintre respondenți au indicat-o ca fiind "stabilă"; 36% ca fiind "în curs de îmbunătățire" (Croatia, Republica Cehă, Estonia, Finlanda, Italia, Irlanda, Lituania, Polonia și România), iar 11% ca fiind "în curs de desfășurare" (Germania, Grecia, Spania). Având în vedere comentariile complementare prevăzute de respondenți, unul dintre principalii factori care influențează nivelul de interacțiune este participarea (sau absența) angajatorilor în ESSDE.

Graficul 25 - Cum ați aprecia interacțiunea dintre dialogul social la nivel național și cel la nivel european din sectorul educației? (sondajul delegaților)

Graficul 26- În ultimii doi ani, această interacțiune dintre dialogul social la nivel național și cel la nivel european din sectorul educației poate fi considerată a fi (sondajul delegaților)

Contrapartida

Din punctul de vedere al angajatorului, "rolul ETUCE în calitate de vocea europeană a forței de muncă organizată este de neegalat"¹ – având în vedere că numărul de membri afiliați ETUCE este mult mai mare decât cel al EFEE. Unul dintre motivele care stau la bază ar putea fi faptul că Federația Europeană a Angajatorilor din Educație (EFEE) este o organizație destul de recentă (înființată în 2009), în comparație cu ETUCE (înființată în 1977). Drept urmare, ETUCE acoperă toate statele membre, în timp ce **mai multe țări lipsesc încă** din rândul membrilor EFEE (în prezent, EFEE are 27 organizații membre din 17 țări diferite). Printre țările reprezentate de organizațiile naționale EFEE, regăsim: Belgia, Bulgaria, Cipru, Danemarca, Finlanda, Ungaria, Irlanda, Italia, Letonia, Malta, Olanda, Norvegia, Portugalia, Slovacia, Slovenia, Suedia și Marea Britanie².

Mai mult, așa cum am văzut, structura angajatorilor din sectorul educației este extrem de eterogenă. Angajatorii ar putea fi la nivel național, regional și municipale, iar nivelul de învățământ poate varia de la învățământul preșcolar la cel superior. Reprezentarea acestei diversități la nivel european nu este un efort

¹ Eurofound, "Reprezentativitatea organizațiilor europene de parteneri sociali: Educație", 2011, pagina 55.

² EFEE, octombrie 2014.

simplu. Cu toate acestea, trebuie să se constate că dezvoltarea capacităților și consolidarea dialogului social sunt elemente importante pe ordinea de zi a EFEE și reprezintă o prioritate-cheie a programului de lucru comun al EFEE și ETUCE pentru 2014-2015.

Drept urmare, o serie de delegați plenari ESSDE care își reprezintă muncitorii nu au o **contrapartidă din partea angajatorilor**. Acesta este, de exemplu, cazul Franței (și ar putea explica evaluarea delegaților țării cu privire la utilitatea ESSDE ca fiind slabă și în curs de deteriorare). Mai mult, în cazul Germaniei, se raportează că reprezentanții angajatorilor au părăsit ESSDE. Membrul german EFEE (*Tarifgemeinschaft deutscher Länder - TdL*) face acum parte din dialogul social interprofesional (TdL acoperă toate sectoarele publice și nu numai educația)¹.

Pentru a ilustra acest element, tabelul de mai jos vă oferă o imagine de ansamblu a principalelor organizații patronale pentru fiecare țară, conform celor menționate în concluziile studiului de către delegații ESSDE. Prezentul tabel a fost de asemenea revizuit de EFEE.

Statul Membru	Țara reprezentantă în EFEE	Principala asociație patronală din cadrul țării		
Austria	nu	Guvernul, la nivel federal (Bundesregierung)	Guvernul, la nivel național (Landesregierung)	
Belgia	da²	<ul style="list-style-type: none"> Vlaams secretariaat van het Katholiek Onderwijs VSKO Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap GO! Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap OVSG 		<ul style="list-style-type: none"> AGPE (Administrația Generală pentru Personalul din Educație al Federației Valonia-Bruxelles) SeGEC (<i>Secretariat Général de l'Enseignement Catholique</i>)
Bulgaria	da	Ministerul Educației		
Croația	nu	Ministerul Științelor, Educației și Sportului (principalul angajator)	Municipalitățile	Asociația Patronatelor din Croația (CEA) (sectorul privat)
Cipru	da	Ministerul Educației și Culturii		
Republica Cehă	nu	Uniunea Asociațiilor Patronale din Republica Cehă (UZS)	Uniunea Asociațiilor Școlare din Republica Cehă - CZESHA	KZPS ČR - Confederația Asociațiilor Patronale și Antreprenoriale din Republica Cehă
Danemarca	da	KL - Guvernul Local din Danemarca		
Estonia	nu	Asociația orașelor estoniene - ELL	Asociația municipalităților din Estonia - EMOVL	
Finlanda	da	Comisia Angajatorilor din Cadrul Autorităților Locale (Kunnallinen työmarkkinalaitos, KT)	Oficiul Angajatorilor de Stat (Valtion työmarkkinalaitos, VTML);	Asociația finlandeză a Angajatorilor Independenți în Educație (Sivistystyönantajat ry Sivista)
Franța	nu	Ministerul Educației Naționale		
Germania	nu	Tarifgemeinschaft deutscher Länder TdL	Kultisministerkonferenz KMK	Vereinigung kommunaler Arbeitgeberverbände VKA
Grecia	nu	Ministerul Educației și Cultelor		

¹ EFEE, octombrie 2014.

² Cu privire la Belgia, partea vorbitoare de limba franceză are membri reprezentativi în EFEE (AGPE (Administrația Generală pentru Personalul din Educație al Federației Valonia-Bruxelles) și SeGEC (*Secretariat Général de l'Enseignement Catholique*)). În prezent, partea flamandă a țării nu are niciun membru în cadrul EFEE.

Ungaria	da	Asociația Directorilor de Școli (KIMSZ)		
Irlanda	da	Comisiile pentru Educație și Formare (ETBI)	<ul style="list-style-type: none"> Comitetul Managerial Mixt (JMB) Institutele pentru Tehnologie din Irlanda (IOTI) 	Asociația de Management a Școlilor Primare Catolice (CPSMA)
Italia	da	Ministerul Educației, Universităților și Cercetării (MIUR)		
Letonia	da	<ul style="list-style-type: none"> Ministerul Educației și Științei Asociația Letonă a Autorităților Locale și Regionale (LPS) 	Consiliul Rectorilor (RP)	Asociația Letonă a Directorilor de Școli (LIVA)
Lituania	nu	Guvernul Lituaniei		
Luxemburg	nu	Ministerul Educației Naționale, al Copiilor și Tinerilor (<i>Ministère de l'Education Nationale de l'Enfance et de la Jeunesse</i> - MENJE)		
Malta	da	Ministerul Educației și al Ocupării Forțelor de Muncă (MEDE)	Secretariatul Arhiepiscopal pentru Educație (Școlile bisericești)	Asociația Școlilor Private (însă implicarea se face local, la nivel de școală)
Polonia	nu	Ministerul Educației	Asociația Angajatorilor din Polonia	Asociația Autorităților Locale din Polonia
Portugalia	da	Asociația Instituțiilor de Educație Privată și în Cooperativă (AEEP - <i>Associação dos Estabelecimentos de Ensino Particular</i>)	Confederația Națională a Instituțiilor de Solidaritate (CNIS - <i>Confederação Nacional de IPSS</i>)	<ul style="list-style-type: none"> UMP - União das Misericórdias Portuguesas Ministerul Educației și Științei
România	nu	FSLE	FNS ALMA MATER	FSE Spiru Haret
Slovacia	da	Municipalitățile (Orașe și sate autonome)	Ministerul Educației, Științei, Cercetării și Sporturilor	<ul style="list-style-type: none"> Unități Regionale Superioare Asociații Patronale în Educație din Republica Slovacă
Slovenia	da	Ministerul Educației, Științei și Sporturilor (MIZS)	Asociația Directorilor de Școli Primare și de Muzică	<ul style="list-style-type: none"> Asociația Directorilor de Școli Secundare Asociația Directorilor de Școli
Spania	nu	Ministerul Educației, Culturii și Sporturilor		
Suedia	da	Asociația autorităților locale și regionale din Suedia	Arbetsgivarverket - Agenția suedeză pentru Angajatori de stat	
Olanda	da	Consiliul pentru Învățământ Primar	Consiliul pentru Învățământ Secundar	Consiliul(le) pentru Învățământ Profesional și Superior
Marea Britanie	da	Autoritățile Locale	Lanțul academic	Asociația Universităților și Colegiilor

Tabelul 3 – Principalele organizații patronale implicate în dialogul social la nivel național (sondajul delegaților / revizuit de EFEE)

Mai mult decât atât, angajamentul partenerilor sociali față de dialogul social european variază de la o țară la alta (Pochet e.a., 2009). Drept urmare, având în vedere că ESSDE este relativ recentă, se observă **maturitatea în creștere** a partenerilor sociali în rândul celor activi din cadrul ESSDE. Spre exemplu, Michael Moriarty (Vice-președintele EFEE) a declarat că, în Irlanda, practicile identificate din alte țări în domeniul de aplicare al ESSDE au fost aplicate ulterior la nivel național¹.

Un factor determinant în nivelul de angajament al partenerilor sociali este contextul național. În majoritatea țărilor, sectorul educației este, în mare parte, în sfera publică, dialogul social fiind strâns legată de voința politică. În ultimii ani, reformele în domeniul legislației naționale a muncii și fenomenul semnificativ de

¹ ETUCE, procesul-verbal inițial al Mesei Rotunde din București (20/02/2014)

restructurare în sectorul public pot fi elementele care să pună această **voință politică** sub presiune. În Spania, de exemplu, sindicatele se bazează pe un model slab dialog social, care depinde în mod extensiv de voința guvernului (Glassner, 2010). *“Sindicatele se consideră atacate de angajatori din punct de vedere al negocierilor salariale, rezilierea unilaterală a dialogului social și a concedierilor colective cu scop de reducere a costurilor. Un alt motiv pentru capacitatea descendentă a organizațiilor de muncă în votarea planurilor de austeritate este lipsa de alianțe cu partidele politice, apărută ca urmare a dispariției înțelegerii tradiționale între muncă și partidele social-democrate.”* Potrivit Rego și Naumann (2013), dialogul social a fost deosebit de important în Portugalia în timpul primului guvern socialist (1995-2000). Odată cu guvernul de centru-dreapta (2001-2004) și ulterior, legislația muncii a început să fie liberalizată. Scopul politicilor actuale¹ și al schimbărilor radicale pe care acestea le vizează, nu permit dialogul social de succes, dat fiind faptul că interesele sindicatelor și ale guvernului nu par a fi compatibile.

FOCUS - Interacțiunea cu organizațiile patronale la nivel european

În contextul ESSDE, delegații muncitorilor din unele țări nu au o contrapartidă în rândul angajatorilor (a se vedea tabelul 3). Pentru **Austria** spre exemplu, nu s-a desemnat încă un reprezentant al muncitorilor din rândul angajatorilor (în ciuda unei tradiții naționale a dialogului social raportat ca fiind "de succes").

Alte țări au, însă raportează lipsa unui reprezentant în toate tipurile de organizații patronale. Spre exemplu, pentru **Suedia**, patronatul care reprezintă țcolile din sectorul privat nu este reprezentat în cadrul ESSDE în momentul de față.

Alți respondenți raportează relații interactive care ar putea fi definite ca fiind "cele mai bune practici". În **Finlanda** spre exemplu, delegatul ESSDE plenar din partea lucrătorilor (numit din Sindicatul pentru Educație - OAJ) întâlnește reprezentanții EFEE din țara sa înainte de reuniunile ESSDE. Astfel, aceștia pot discuta și dezbate anumite puncte, nevoi și/sau declarații.

¹ Drept exemplu, Rego și Naumann (2013) menționează negocierea colectivă în curs de desfășurare cu privire la noua lege generală privind activitatea de servicii publice (*Lei Geral do Trabalho em Funções Publicas*) intenționează să contribuie pentru a aduce sectorul public mai aproape de regimul din sectorul privat.

Rezultatul acțiunilor întreprinse

“Eficiența dialogului social european tinde să crească odată cu capacitatea tot mai mare a membrilor afiliați la nivel național ai organizațiilor europene pentru a reglementa condițiile de muncă și pentru a influența politicile publice naționale care afectează sectorul”¹ Importanța acordată temelor referitoare la relațiile industriale, precum ocuparea forței de muncă, remunerarea, recrutarea, etc. se reflectă în **clasificarea temelor** de mai jos, realizată de către panelul de membri afiliați ETUCE, în baza importanței acestor pentru sectorul educației:

Punctaj rating	Temă
3,81	Ocuparea forțelor de muncă
3,64	Remunerării și protecție socială
3,43	Pensie
3,66	Siguranța locului de muncă
3,32	Impactul crizei economice
3,38	Recrutarea și retenția
2,81	Mobilitatea la locul de muncă
3,47	Dezvoltarea și formarea profesională
3,32	Conținutul programelor educaționale
3,79	Calitatea educației
3,04	Violența și hărțuirea din partea terților
3,34	Stresul la locul de muncă
3,40	Egalitatea de șanse
3,34	Echilibrul între viața profesională și cea privată
3,70	Programul de lucru
3,64	Participarea și reprezentarea lucrătorilor
3,13	Dezvoltarea publică/privată prin educație

Tabелul 4 - Vă rugăm indicați nivelul de importanță al temelor de mai jos pentru sectorul educație (sondajul membrilor afiliați)

Analizând rezultatele² ESSDE până în momentul de față (2010-2013), au fost emise șapte **texte comune** de către partenerii sociali. Au fost abordate unele dintre subiectele de mai sus, de exemplu, în "Recomandările comune privind recrutarea și retenția în sectorul educației, o chestiune de dialog social (2012-2013)", "Ghidul de implementare în sectorul educației pentru combaterea violenței și a hărțuirii din partea terților la locul de

¹ Eurofound, "Reprezentativitatea organizațiilor europene de parteneri sociali: Educație", 2011, pagina 9.

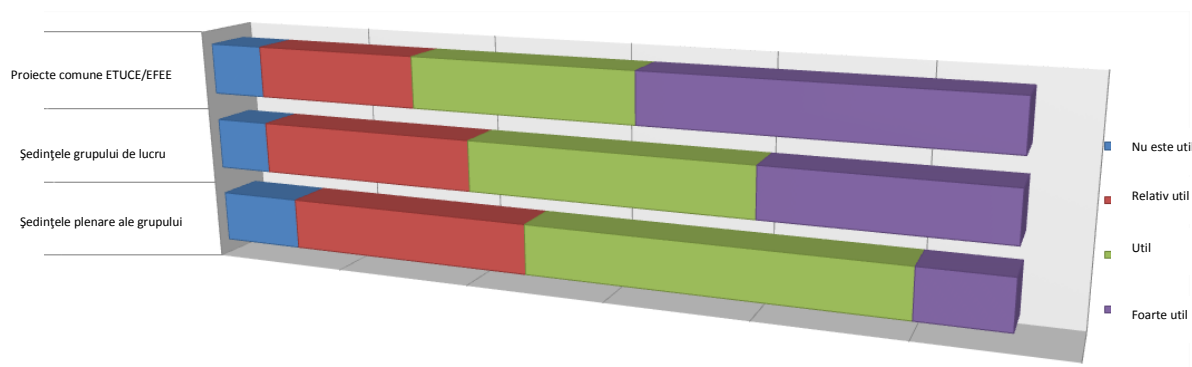
² Comisia Europeană clasifică textele și rezultatele ESSD în conformitate cu următoarele categorii:

- Textele orientate pe procese, cum ar fi cadrul de acțiuni, instrucțiuni, coduri de conduită, orientări de politică (cu rapoarte de monitorizare)
- Cadrele de acțiune constau în identificarea unor priorități de politică pe care partenerii sociali naționali se angajează să le respecte. Aceste priorități servesc drept repere, iar partenerii sociali raportează anual cu privire la acțiunile întreprinse pentru monitorizarea acestor texte.
- Instrucțiunile și codurile de conduită fac recomandări și/sau oferă instrucțiuni membrilor afiliați naționali privind stabilirea unor standarde sau principii.
- Opinii și instrumente comune, cum ar fi declarațiile, ghidurile, manualele, paginile web și instrumentele (dar fără clauze de monitorizare. Exclusiv activități promoționale)

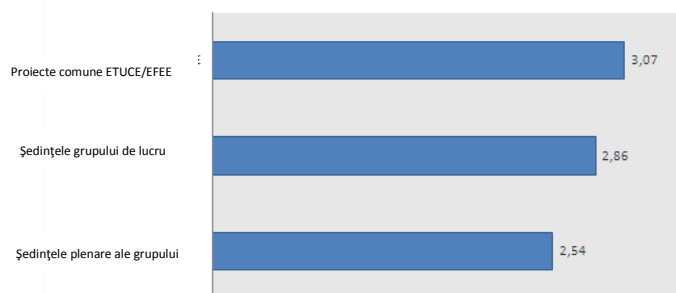
muncă" (2012-2013). Mai mult decât atât, au fost înființate **patru grupuri de lucru** referitoare la teme specifice: GL1 privind "Calitatea în Educație"; GL2 privind "Provocările Demografice"; GL3 privind "Învățământ Superior și Cercetare"; și GL4 privind "Educația Public/Privată".

În cele din urmă, o serie de proiecte asociate ESSDE au abordat, de asemenea, problemele menționate mai sus, de exemplu, privind stresul cadrelor didactice la locul de muncă (2011), recrutarea și retenția (2012), dezvoltarea profesiei de cadru didactic în perioada crizei economice (2013).

Rezultatele sondajului arată că proiectele comune (EFEE/ ETUCE) sunt considerate a fi cele mai utile, de panelul **delegații plenari**. Reuniunile grupului de lucru se pot baza, de asemenea, pe **feedback** pozitiv. Cu toate acestea, reuniunile plenare ale grupului sunt considerate a fi mai puțin folositoare. (Graficul 27 și 28)

Valoarea medie a utilității

Graficul 27 și 28 - Vă rugăm evaluați utilitatea acțiunilor întreprinse în cadrul dialogului social sectorial european pentru sectorul educație din țara dumneavoastră (sondajul delegațiilor)

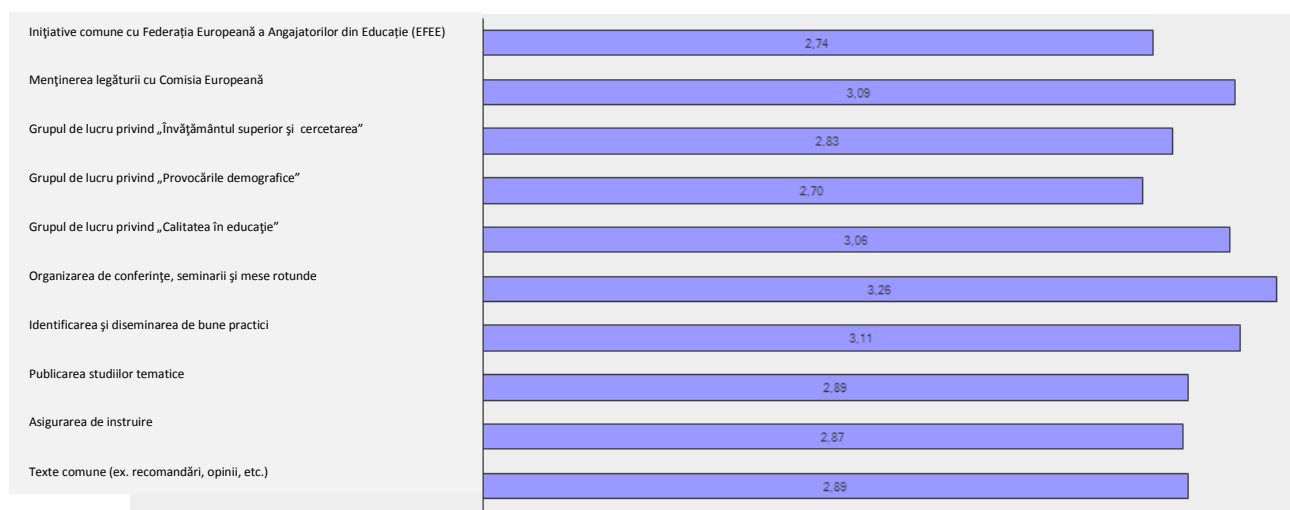
Un element care ar putea explica faptul că reuniunile plenare sunt privite ca fiind "mai puțin utile" de către delegații plenari este faptul că acestea sunt percepute drept canale de informare generală (descendentă). Pe durata interviurilor realizate în sfera de aplicare a acestui proiect, au fost interogate beneficiile reuniunilor plenare. Pe de-o parte, acestea permit informarea participanților (atât ETUCE, cât și EFEE) cu privire la evenimentele care au loc la nivelul UE. Pe de altă parte, actuala configurație pare a limita schimbul între participanți (de exemplu, în ceea ce privește punctul de vedere pe teme specifice privind agenda UE și/sau situații naționale). Prin urmare, interacțiunea are loc "informal" (de exemplu, în timpul prânzului). Mai mult decât atât, îmbunătățirea pregătirii reuniunilor plenare pare a fi o preocupare comună.

O oportunitate de schimb

Chiar dacă reprezentarea diferitelor realități naționale se poate dovedi a fi destul de dificilă, ESSDE este considerat a fi o oportunitate de a îndeplini și de a face schimb de practici și experiențe (atât formal, cât și informal). Pentru a ilustra acest lucru, o întrebare similară adresată **membrilor afiliați ETUCE** cu privire la utilitatea acțiunilor ESSDE pentru sindicatele respective ale acestora, a furnizat următoarele rezultate:

Graficul 29- Vă rugăm evaluați utilitatea acțiunilor întreprinse de sindicatul dumneavoastră în cadrul dialogului Social Sectorial European (sondajul membrilor afiliați)

În cadrul acestui "top al acțiunilor", este interesant de remarcat faptul că acțiunile care facilitează schimbul de experiență și de practici sunt considerate ca fiind cele mai valoroase (de exemplu, organizarea de conferințe, seminarii și mese rotunde, precum și identificarea și diseminarea de bune practici) . Acestea sunt urmare de acțiunile de facilitare a interacțiunii cu Comisia Europeană (lobby).

Deși emiterea de texte comune este considerată a fi utilă de către panelul membrilor afiliați, în partea de jos a listei sunt enumerate inițiative comune cu asociațiile angajatorilor EFEE. Acest lucru ar putea fi explicat prin dificultatea în a depăși *“tensiunea dintre principii și diversitate (pe care angajatorii tind să le prefere) și standarde și convergență (pe care sindicatele tind să le prefere)”*¹ în cadrul dialogului social european.

¹ David Poissonneau și Nolda, "Construirea dialogului social european : experiența în sectorul educației", pagina 169.

3. Care sunt noutățile? Așteptări, provocări și perspective

Capitolul anterior oferă o prezentare a situației curente, iar prezentul **capitol** urmărește să abordeze Dialogul Social Sectorial European în Sectorul Educație (ESSDE).

Prin urmare, vom prezenta pe scurt așteptările față de ESSDE, conform celor identificate prin sondaje. Care sunt temele și acțiunile estimate a fi abordate la nivel European? Ce se poate îmbunătăți? Care element pozitiv poate servi drept avantaj?

3.1 Concluziile sondajului

Domeniile vizate

Am rugat membrii afiliați ETUCE să clasifice domeniile conform nivelului de importanță atribuit de acestea pentru viitoare acțiuni din partea ESSDE. Rezultatele evaluării sunt enumerate în tabelul de mai jos:

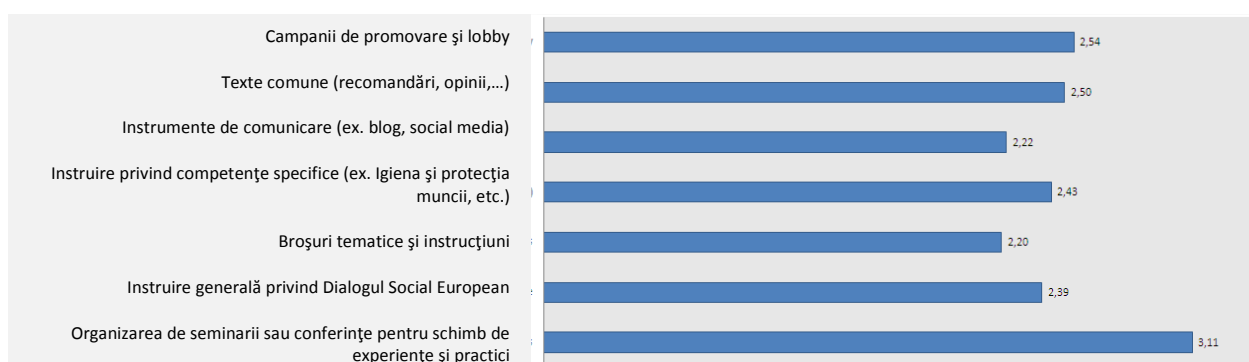
Punctaj rating	Temă
1	Ocuparea forțelor de muncă
2	Remunerații și protecție socială
3	Siguranța locului de muncă
4	Calitatea educației
5	Pensie
6	Impactul crizei economice
7	Recrutarea și retenția
8	Dezvoltarea și formarea profesională
9	Participarea și reprezentarea lucrătorilor
10	Riscuri psiho-sociale la locul de muncă (stresul, violența și hărțuirea)
11	Program de lucru
12	Egalitatea de șanse
13	Conținutul programelor educaționale
14	Mobilitatea la locul de muncă
15	Echilibrul între viața profesională și cea privată
16	Dezvoltarea publică/privată prin educație

Tabelul 5 - Care sunt temele care estimați să fie abordate în cadrul Dialogului Social Sectorial European în următorii ani? (sondajul membrilor afiliați)

Este interesant de observat similaritatea relativă a clasificării de mai sus cu clasificarea subiectelor în contextele naționale (a se vedea tabelul 4, pagina 29). Pe fondul actual al restructurării, al măsurilor de austeritate și al unui dialog social sub presiune, nu este surprinzător faptul că problemele legate **ocuparea forțelor de muncă, remunerația și protecția socială, precum și siguranța locului de muncă** sunt printre principalele așteptări ale membrilor afiliați de la ESSDE. În mod similar, chestiunile asociate cu **condițiile de muncă, calitatea locului de muncă, sănătatea lucrătorilor și durabilitatea la locul de muncă** în sectorul educației sunt identificate, de asemenea, ca fiind important de soluționat. În această privință, cel mai recent Sondaj Eurofound European privind Condițiile de Muncă (EWCS) (2010) indică faptul că lucrătorii din sectorul educației sunt insuficient calificați, în ciuda faptului că beneficiază de un nivel ridicat de instruire asigurată de angajator. Mai mult, aproape o treime dintre femeile care lucrează în micro-locuri de muncă ar prefera să lucreze mai multe ore; având în vedere că veniturile din sectorul educației sunt mai mici decât cele cu profil similar din alte sectoare. Mai mult decât atât, deși nivelurile de presiune asupra locurilor de muncă par a fi relativ scăzute, prezenteismul (angajatul se prezintă la locul de muncă deși se simte rău) este identificat ca o problemă specifică a sectorului.

Tipul de acțiuni

La solicitarea privind evaluarea tipului de acțiune estimat în cadrul ESSDE pentru a susține și/sau completa propriile acțiuni, panelul de membri afiliați ETUCE a indicat un interes deosebit în organizarea de conferințe, seminarii și mese rotunde. Astfel reiese concluzia că, până în momentul de față, ESSDE este considerat majoritar o oportunitate de a **îndeplini și schimba practici și experiențe** (atât formal, cât și informal). Pe lângă furnizarea unei astfel de platforme, acțiunile de **lobby și promovare** reprezintă al doilea tip de acțiune estimat de membrii afiliați. Se poate considera că aceasta se adresează atât partenerilor naționali care participă la nivel european, cât și institutelor europene. Pe locul patru și cinci, regăsim **textele comune** (ex. recomandări, opinii, etc.) și **formarea** cu privire la competențe specifice (ex. igiena și protecția muncii, etc.).

Graficul 30 - Care sunt acțiunile pe care estimați să le susțineți și/sau să le completați pe cont propriu în cadrul Dialogului Social Sectorial European, în următorii ani? (sondajul membrilor afiliați)

3.2 Etapele importante

În timpul procesului de înființare a ESSDE, trei obiective au fost exprimate de ETUCE:

- ▶ Un ecou mai puternic pentru cadrele didactice din spațiul european;
- ▶ Consolidarea cooperării internaționale pentru fiecare uniune a cadrelor didactice;
- ▶ Implementarea unui cadru standard ridicat pentru dialog social, fără a aduce prejudicii la nivel național.

În mod similar, în articolul din 2012, David Poissoneau și Charles Nolda (ambii fiind implicați personal în înființarea comisiei ESSDE) au identificat două provocări principale ale dialogului social european în depășirea limitelor la momentul respectiv. În primul rând, prin depășirea "*recifului*" (definit drept "*tentația de a se angaja în discuții dificile care să asigure texte lejere, cu impact vizibil redus*") de către partenerii sociali, ar permite comitetului ESSDE să exploateze în totalitate Articolele 154- 155 ale Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE)¹. În al doilea rând, depășirea "*tensiunii dintre principii și diversitate (pe care angajatorii tind să o favorizeze), precum și standardele și convergența (pe care sindicatele tind să o favorizeze)*).

Având în vedere aceste trei obiective și cele două provocări, ne angajăm să le punem la încercare în lumina concluziilor sondajului. Drept urmare, ne propunem să sugerăm câteva etape importante pentru viitorul ESSDE, în conformitate cu punctele identificate de îmbunătățire și/sau efecte de pârghie.

- ▶ **Un ecou mai puternic pentru cadrele didactice din spațiul european;**

Temele

Un element esențial în proiectarea viitorului ESSDE pare să clădească legătura consolidată a nivelului european cu realitățile naționale. Analiza SSDC efectuată de Comisia Europeană a demonstrat că "*nivelul de participare este în general cel mai ridicat atunci când programul de lucru integrează teme de relevanță directă pentru partenerii sociali naționali, fie la cererea partenerilor sociali, fie datorită relevanței directe a agendei politice UE pentru acest sector*"². Se așteaptă îmbunătățiri în identificarea subiectelor de interes pe baza situațiilor naționale (astfel, facilitând legătura dintre nivelul național și nivelul european).

Deși aceasta este o problemă cu care se confruntă majoritatea Comitetelor de Dialog Social Sectorial European, exercitarea pare a fi mult mai dificilă pentru sectorul educație diversă (având în vedere că diferențele în sector merge dincolo de profesii, de situațiile economice, juridice și de mediile culturale).

Printre problemele specifice în sectorul educației, temele legate de problemele de ocuparea forței de muncă ar putea fi un exemplu de problemă comună între dialogul social la nivel național și european. În

¹ « *Ca parte a politicii de promovare a angajamentului partenerilor sociali europeni în formularea politicii sociale a UE, Articolele 154 - 155 din TFUE (anterior 138-139 din Tratatul CE) oferă o procedură care combină consultarea partenerilor sociali de către Comisie, cu opțiunea de a lăsa reglementarea socială în sarcina acordului bipartit dintre partenerii sociali la nivel european.*» (Pagina web Eurofound, 2014)

² Comisia Europeană, "Dialogul Social Sectorial European – progrese recente", 2010, pagina 9.

mai multe state membre UE, s-a raportat că urmările crizei economice globale și a politicilor de austeritate au redus numărul cadrelor didactice, resursele disponibile și salariile înghețate și au mărit volumul de muncă. În plus față de consecințele planurilor de austeritate, efectele "noului management public" sunt, de asemenea, în curs de dezvoltare în cele mai multe țări în care condițiile de muncă ale personalului de educație sunt în curs de deteriorare. Politicile UE au întărit semnificativ importanța prevenirii sănătății și securității la locul de muncă în trecut. Pe măsură ce dificultățile sporesc, pot fi găsite soluții pentru a lupta împotriva cauzelor stresului la locul de muncă (volumul de muncă, devalorizarea muncii). Având în vedere că sectorul educației este dominat de lucrătorii de sex feminin, consolidarea egalității între femei și bărbați poate fi luată în considerare în ceea ce privește condițiile de muncă.

O altă preocupare poate consta în puterea și varietatea așteptărilor față de sectorul educației din partea diferitelor părți interesate (de exemplu, guvernul, societatea civilă, studenții și muncitorii). Tema investiției în educație (spre deosebire de măsurile de austeritate), pentru a răspunde așteptărilor vechi și noi ale societății față de cei implicați în acest sector pare a fi o preocupare comună la nivelul panelului nostru de respondenți. Prin menținerea garanției unei educații de calitate, se poate asigura promovarea profesiei.

Rezultatele și "reciful social"

Potrivit Comisiei Europene (2010), "*comitetele [de Dialog Social Sectorial European] sunt, în primul rând, forumuri pentru a discuta și conveni cu privire la modul de îmbunătățire a condițiilor de muncă și a relațiilor de muncă în sectoarele respective ale acestora*". Rezultatele dialogului social la nivel european pot fi:

- *"Contractele (indiferent dacă sunt sau nu puse în aplicare prin directive europene), sunt obligatorii și trebuie să fie respectate și monitorizate, deoarece se bazează pe articolul 155 din Tratatul de la Lisabona;*
- *Textele orientate pe proces (cadre de acțiune, instrucțiuni, coduri de conduită, orientări de politică), trebuie să fie monitorizate, deși nu din punct de vedere juridic, iar progresele înregistrate în punerea în aplicare a acestora trebuie să fie evaluate în mod regulat;*
- *Opiniile și instrumentele comune sunt destinate să influențeze politicile europene și să ajute la diseminarea cunoștințelor."*¹

Până în prezent, ESSDE a emis în mare parte avize și instrumente comune. Acest rezultat corespunde observației făcute într-un document de lucru al Comisiei care analizează rezultatele comune ale comitetelor europene de dialog social din perioada 1998 și februarie 2010 (de exemplu, avizele comune sunt mult mai numeroase decât toate celelalte rezultate, urmate de declarații și instrumente). Chiar dacă este dificil de evaluat impactul lor exact, "*se admite în general că textele comune și prezentarea de bune practici promovează cooperarea, precum și contacte informale între diferiți actori cu privire la inițiativele comune. Mai mult decât atât, textele europene pot fi folosite ca mijloc de a adăuga presiune sau, cel puțin, ca o modalitate de creștere a gradului de conștientizare a guvernului sau a altor actori cu privire la o anumită chestiune."*²

În ceea ce privește ESSDE, elemente din concluziile studiului confirmă faptul că activitatea desfășurată la nivel european a facilitat (sau cel puțin a sprijinit) dialogul național. Cu toate acestea, s-a raportat

¹ Comisia Europeană, "Document de lucru al serviciilor comisiei privind funcționarea și potențialul dialogului social sectorial european", 2010, pagina 9.

² Pochet e.a., "Dinamica dialogului social sectorial european". 2009, pagina 2.

dificultatea de a ilustra concret realizările ESSDE ale lucrătorilor în activitatea lor de zi cu zi. Mai mult decât atât, au fost exprimate așteptările privind îmbunătățirea dimensiunilor de consultare și negociere ale comitetului ESSDE. Ar putea fi abordată capacitatea partenerilor sociali europeni de consultare și de negociere contracte astfel încât să se obțină rezultate care să fie considerate a fi "supuse presiunii" la punerea în aplicare. Prin urmare, o furnizare mai eficientă și o mai bună monitorizare a implementării ar fi în conformitate cu așteptările grupului de respondenți din sfera de aplicare a acestui proiect.

În acest sens, este important să se aibă în vedere că un element major în ceea ce privește eficiența ESSDE este faptul că - spre deosebire de alte sectoare (privat) - dialogul social transnațional în domeniul educației nu se poate baza pe activitatea desfășurată în al doilea pilon al dialogului social european: Comitetele Europene de Întreprindere.

► **Consolidarea cooperării internaționale pentru fiecare uniune a cadrelor didactice;**

Este important de reținut că *"funcționarea generală a comisiilor nu poate fi evaluată numai pe baza numărului de texte pe care le produc"*. Potrivit lui Pochet e.a. (2009), se desfășoară o serie de activități în cadrul unei cadru complex, multiplu și dificil. Pe durata interviurilor complementare cu delegații ESSDE, se pare că aspectele informale (de exemplu, colectarea înainte sau după reuniunile organizate), sunt la fel de importante ca și evenimentele oficiale. Din nou, se susține feedback-ul pozitiv asupra ESSDE ca o oportunitate de schimb între egali. Toți respondenții au subliniat interesul lor în extinderea **cooperării transnaționale**. Cu toate acestea, se pare că îmbunătățirea organizării schimbului și a cooperării prin ESSDE este o așteptare majoră.

În acest context, există o cerere pentru mai multe grupuri de lucru. S-au depus sugestii pentru a organiza sub-grupuri de lucru alcătuite din țări având caracteristici și/sau probleme comune. Seminariile sub-regionale care au avut loc în timpul înființării comitetului ESSDE au reflectat deja asupra acestei idei. Spre exemplu, *"istoria comună a țărilor baltice (Estonia, Letonia și Lituania) a generat mai multe aspecte comune în sistemele lor de învățământ"*¹ sau *"[un] punct comun inerent acestui grup de țări [Bulgaria, Ungaria și România] este necesitatea de a evalua modificările implicate în descentralizarea competențelor cu privire la dialogul social"*². Așadar, punând accent pe "provocările expansiunii UE", ar putea fi de interes *"întrucât partenerii sociali sectoriali europeni reprezintă organizații naționale membre care operează în diferite țări, folosesc limbi diferite și sunt supuse la diferite realități socio-economice, în sistemele naționale de relații industriale diferite. În plus, dimensiunea sectorială a negocierii colective a fost destul de slab dezvoltată în majoritatea noilor state membre."*³

Mai mult decât atât, alte sugestii cu privire la aceste sub-grupuri includ, de exemplu, un grup specific care se axează pe particularitățile fiecărui nivel de educație (cum ar fi, de exemplu, GL3 privind "învățământul superior și cercetarea"); un grup concentrându-se pe chestiunile cu care se confruntă aceste țări, afectate în special de măsurile de austeritate (cum ar fi, de exemplu, țările mediteraneene, cum ar fi Grecia, Spania, ...); etc.

¹ ETUCE, "Către un Dialog Social European în Sectorul Educație", octombrie 2006-aprilie 2007, pagina 11.

² ETUCE, "Către un Dialog Social European în Sectorul Educație", octombrie 2006-aprilie 2007, pagina 10.

³ Comisia Europeană, "Document de lucru al serviciilor comisiei privind funcționarea și potențialul dialogului social sectorial european", 2010, pagina 11.

► **Implementarea unui cadru standard ridicat pentru dialog social, fără a aduce prejudicii la nivel național.**

Este posibil ca unele sindicate să nu încerce să obțină mai multă putere și mai multe competențe pentru sectorul educației la nivel european. Acestea exprimă dorința de a-și păstra modul (național) de a face lucrurile. Acest lucru reflectă teama de "a pierde ceea ce avem". O astfel de îngrijorare a fost deja exprimată de țările nordice (Danemarca, Suedia, Norvegia și Finlanda) în timpul seminariilor sub-regionale din 2006/2007: *"În timpul discuției plenare, participanții și-au exprimat îngrijorarea cu privire interferența dialogului social sectorial european în dialogul social național"*¹.

În timp ce educația rămâne o competență națională, beneficiul pentru majoritatea sindicatelor este schimbul de practici și politici. În plus, sunt, de asemenea, mult mai apreciate acțiunile de sprijin și de lobby, în lumina situațiilor naționale specifice sau agenda politică a UE. Cu toate acestea, într-un moment de tensiune, extinderea necesită un anumit nivel de angajament din partea partenerilor sociali (sindicatelor și organizațiile patronale). Din păcate, concluziile sondajului indică faptul că organizațiile patronale naționale nu sunt implicate în mod egal în ESSDE. Consolidarea acoperirii și a reprezentativității comitetului ESSDE (și în special în EFEE) pare a fi o condiție importantă pentru credibilitatea și eficacitatea ESSDE.

► **Sporirea eficienței comitetelor de dialog social sectorial european**

În concluziile anchetei, capacitatea administrativă a partenerilor sociali europeni a fost identificată în conformitate cu traducerea activității ESSDE. În prezent, limba de lucru principală la nivel european este limba engleză, însă se va asigura traducerea în anumite limbi. Din motive bugetare, traducerea în toate limbile naționale nu este prevăzută de către partenerii sociali europeni. Prin urmare, traducerea este (în cele mai bune cazuri) realizată de delegații naționale (în funcție de limitările bugetare). Un subiect recurent, de îngrijorare în rândul panelului de respondenți (atât membri afiliați ETUCE, cât și delegați plenari ESSDE), este în curs de traducere.

În plus, s-a sugerat pregătirea, în timp, pentru discuții și schimburi între reprezentanții lucrătorilor, înainte de ședințele plenare. S-a sugerat, de asemenea, cu privire la tema reuniunilor plenare, facilitarea exprimării opiniilor și a schimbului referitor la situațiile naționale. Astfel, s-a exprimat dorința de a reechilibra atenția acordată informațiilor de tip descendent (de exemplu, în ceea ce privește UE, rapoartele Comisiei, etc.) și la informațiile de tip ascendent (de exemplu, standardele stricte, situațiile naționale, etc.)

Am văzut că acțiunile interprofesionale sunt destul de frecvente în rândul membrilor afiliați ETUCE. Prin urmare, o altă cale ar putea fi utilizarea fondurilor europene pentru a facilita sinergiile și interacțiunea dintre nivelul sectorial de educație și alte sectoare (de exemplu, servicii publice).

¹ ETUCE, " Către un Dialog Social European în Sectorul Educație", octombrie 2006-aprilie 2007, pagina 16.

4. În concluzie

“Există trei domenii principale în care CDSS s-ar putea încerca să ia măsuri: în primul rând, în influențarea propriilor membri în cadrul sectorului; în al doilea rând pentru a se asigura că opiniile sectorului sunt ascultate dincolo de limitele industriei specifice, precum și în toate domeniile de politică, atât prin consultări, cât și prin acțiune autonomă; și în al treilea rând, în acordurile de negociere pentru punerea în aplicare.”¹

Structurile europene de dialog social s-au dezvoltat începând cu anii 1950/1960. În 1998, comitetele de dialog social sectorial (CDSS-uri) au fost stabilite de către Comisia Europeană pentru promovarea dialogului între partenerii sociali la nivel european². Configurarea prin cereri comune din partea partenerilor sociali și în baza aprobării Comisiei, în conformitate cu criteriile de reprezentativitate, aceste comisii au fost concepute ca organe centrale de consultare, inițiative comune și negociere. Multe CDSS-uri au fost create în diverse astfel de sectoare, cum ar fi, de exemplu: spitalele, unități de catering, șantierele navale, industria chimică, etc. La data de 11 iunie 2010, partenerii sociali EFEE și ETUCE au lansat Dialogul Social Sectorial European în Educație (ESSDE). Acest lucru a venit după mai mulți ani de inițiere și procese de înființare realizate de ETUCE.

Astăzi, la aproximativ patru ani de la lansarea ESSDE, două întrebări au reprezentat elementul central al acestui studiu:

- ▶ Dacă toate problemele abordate în cadrul comitetului pentru dialog social sectorial european traduce de fapt preocupările naționale.
 - Se așteaptă îmbunătățiri în identificarea subiectelor de interes pe baza situațiilor naționale (astfel, facilitând legătura dintre nivelul național și nivelul european). Deși aceasta este o problemă cu care se confruntă majoritatea Comitetelor de Dialog Social Sectorial European, exercitarea pare a fi mult mai dificilă pentru sectorul educație diversă (având în vedere că diferențele în sector merge dincolo de profesii, de situațiile economice, juridice și de mediile culturale). Am văzut că sectorul educației este caracterizat printr-un nivel ridicat de diversitate pe diferite teme: structuri, activități, angajatori și lucrători. La nivel european, această segmentare ar putea reduce reprezentarea intereselor comune.
 - Cu toate acestea, concluziile sondajului indică un anumit consens în clasificarea subiectelor în funcție de nivelul lor de importanță. De exemplu, temele legate de problemele referitoare la ocuparea forței de muncă (în contextul măsurilor de austeritate care afectează sectorul educației), calitatea educației sau condițiile de muncă sunt raportate ca fiind de interes comun între diferite țări.

¹ Comisia Europeană, Dialogul Social Sectorial European – progrese recente. 2010, pagina 8 și -9.

² Decizia Comisiei din 20 mai 1998 – 98/500/CE

- ▶ Și dacă efectele practice ale dialogului social sectorial european în domeniul educației reprezintă avantajul pentru îmbunătățirea și schimbul de experiență, ajungând la compromis și soluții adecvate.
 - În acest sens, se pare că există o nevoie de a clarifica mai departe care este obiectivul ESSDE pentru partenerii sociali. După identificarea și convenirea temelor comune de interes, care sunt obiectivele care trebuie atinse în cadrul ESSDE? Prin urmare, care este mandatul acordat partenerilor sociali participanți? Având în vedere că educația rămâne o competență națională, este posibil ca unele sindicate să nu încerce să obțină mai multă putere și mai multe competențe pentru sectorul educației la nivel european.
 - Cu toate acestea, rezultatele sondajului arată că există o cerere de sporire a schimbului și a partajării de experiență, practici, probleme, etc. În acest scop, ar fi benefică o reflecție privind măsurile posibile pentru a spori eficiența comisiilor de dialog social sectorial european. S-au făcut câteva sugestii în domeniul de aplicare al acestui proiect (de exemplu, favorizarea grupurilor de lucru, îmbunătățirea pregătirii reuniunilor plene, facilitarea exprimării opiniilor și a schimbului privind situațiile naționale, abordarea interacțiunii dintre nivelele sectoriale și interprofesionale) .
 - Mai mult, se așteaptă, în mod clar, consolidarea capacității partenerilor sociali europeni de a fi consultați și de a negocia contracte. Un factor important în abordarea aceasta este consolidarea acoperirii și a reprezentativității comisiei ESSDE. Se pare ca, până în prezent, un număr important de organizații patronale nu iau parte la dialogul social european. Cu toate acestea, reprezentarea și implicarea acestora pare a fi o condiție importantă pentru credibilitatea și eficacitatea ESSDE.

Prin urmare, se poate concluziona că activitatea întreprinsă în ESSDE este în mare parte considerată pozitivă. În general, au fost îndeplinite obiectivele stabilite la lansarea ESSDE. Trebuia să fie înfruntate provocările și problemele. Pentru unii, acestea au fost legate de specificul sectorului educației (de exemplu, problema competenței naționale). Pentru alții, acestea au fost inerente tuturor sectoarelor care încearcă să pună în aplicare un dialog social la nivel european (de exemplu, eficacitatea rezultatului, varietatea în contexte naționale). Întrebarea care apare acum se referă la următorii pași de urmat. Pentru a putea culege fructele din vârf, am asociat concluziile studiului unor etape importante despre care sperăm că ar putea fi de ajutor în definirea și trecerea la următoarea frontieră a ESSDE.

5. Anexe

- A. Bibliografie
- B. Sondajul delegaților ESSDE (fișa de date a țării)
- C. Sondajul membrilor afiliați ETUCE

A. Bibliografie

Autor(i)	Titlu:	Editura	Anul
Agostini, Chiara și Natali, David	Governarea europeană a educației: progrese și provocări	Rezumat politic ETUI	2013
Bascia , Nina și Osmond, Pamela	Relațiile Uniunii Governamentale a Cadrelor Didactice în contextul reformei educaționale "	Education International	2013
Bechter, Barbara; Brandl, Bernd; și Meardi, Guglielmo	De la relații industriale naționale la sectoriale: evoluția relațiilor industriale sectoriale din UE	Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (Dublin)	2011
Broughton, Andrea și Welz, Christian	Impactul crizei asupra relațiilor industriale	Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (Dublin)	2013
Drachenberg, Ralf	Metoda deschisă de coordonare în domeniul educației și al politicii de formare la nivel european: Noi forme de integrare prin crearea de politici necoercitive.	Lucrare prezentată la Centrul Uniunii Europene	2011
Dufresne, Anne; Degryse, Christophe și Pochet, Philippe	Dialogul social sectorial european: actori, progrese și provocări.	Peter Lang, Bruxelles	2006
EFEE	Pagina web (lista membrilor)	Federația Europeană a Angajatorilor din Educație (EFEE)	2014
ETUCE	Către un Dialog Social European în Sectorul Educație Raportul Seriei de Seminare Sub-regionale ETUCE. octombrie 2006 - aprilie 2007.	Comitetul Sindical European pentru Educație (ETUCE)	2007
ETUCE	Raport. Conferința Comună a Partenerilor Sociali pentru un Dialog Social Sectorial European în Domeniul Educației. Buruxelles, 29 septembrie 2009.	Comitetul Sindical European pentru Educație (ETUCE)	2009
ETUCE	Raport. Cel de-al Patrulea Seminar ETUCE/ETUI-REHS de Nivel Înalt privind Dialogul Social. Istanbul, 26 - 28 octombrie 2008.	Comitetul Sindical European pentru Educație (ETUCE)	2008
ETUCE și EFEE	Dialogul Social Sectorial European în Programul de lucru pentru Educație 2014-2015		
Eurofound	Reprezentativitatea organizațiilor europene de parteneri sociali: Educație	Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (Dublin)	2011
Comisia Europeană	Documentul de lucru al serviciilor comisiei privind funcționarea și potențialul dialogului social sectorial european	Comisia Europeană	2010
Comisia Europeană, Directoratul General al Ocupării Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Șanse Egale	Dialogul Social Sectorial European– progrese recente	Comisia Europeană	2010
Comisia Europeană, Directoratul General al Ocupării Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune	Relațiile Industriale în Europa. 2012	Comisia Europeană	2012

Glassner, Vera	Sectorul public în perioada crizei	Document de Lucru ETUI 2010,07	2010
Gornitzka, Åse	Metoda deschisă de coordonare în practică - Un moment de turnură în politica învățământului european?	Document de Lucru Arena Nr. 16	2006
Johansson, Emilia și Eriksson, Hjalmar	Profesorii câștiga nou acord de salarizare după negocieri dure	Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (Dublin)	2013
Köhler, Holm-Detlev și Calleja Jiménez, José Pablo	Sindicatele din Spania. Organizare, Mediu, Provocări.	Friedrich-Ebert-Stiftung	2013
Pochet P., Peeters A., Léonard E., Perin E.	Dinamica dialogului social sectorial european	Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (Dublin)	2009
Poissonneau, David și Nolda, Charles	Construirea dialogului social european: Experiența în sectorul educației	Jurnalul European privind Relațiile Industriale, iunie 2012; vol. 18, 2: paginile. 167-179.	2012
PZN (Związek Zawodowy Nauczycielstwa Polskiego)	Consultarea și Managementul Informației în Școlile Europene: Participarea în cadrul Comunității (CIMES)	PZN	2013
Rego, Raquel și Naumann, Reinhard	Privire de ansamblu asupra restructurării sectorului public din Portugalia	Seminar de expertiză Eurofound privind restructurarea sectorului public. Dublin, 26-27 septembrie 2013	2013
Van Gyes, Guy și Szeker, Lise	Impactul crizei asupra condițiilor de muncă din Europa	Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (Dublin)	2013
van Houten, Gijs	Sectorul Educației: Condiții profesionale și calitatea locului de muncă.	Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (Dublin)	2014

